

WOORD VAN DE VOORZITTER

Wij zijn een nieuw jaar gestart, het jaar vóór het jaar dat België voor het eerst sinds 1939 een FIDEM congres zal organiseren!

Vanaf dit jaar voeren we een nieuwe categorie leden in; wie ons financieel een steuntje in de rug wil geven kan voor 125 € steunend lid worden.

Als U een gekleurde naamsticker op uw tijdschrift aantreft, betekent dit dat we uw lidgeld nog niet mochten ontvangen.

Onze Algemene Vergadering gaat dit jaar door op **21 maart** op de gekende plaats.

De laureaten van de prijs van het "Beste artikel 2014", Yvo De Craemere & J.C. Orban, kunnen op deze Algemene Vergadering hun prijs in ontvangst te nemen.

Alle aanwezigen op deze Algemene Vergadering krijgen trouwens gratis een nieuw boek!

Veel verzamelplezier.

Stefan De Lombaert

LE MOT DU PRÉSIDENT

Nous avons commencé une nouvelle année, l'année avant que la Belgique pour la première fois, depuis 1939, organisera une conférence FIDEM!

Depuis cette année, nous introduisons une nouvelle catégorie de membres ; ceux qui veulent nous aider financièrement peuvent devenir membres bienfaiteurs pour 125 €.

Si vous trouvez un autocollant de couleur sur votre magazine, cela signifie que nous n'avons pas encore reçu votre cotisation.

Notre Assemblée Générale aura lieu cette année le **21 Mars** à l'emplacement connu.

Les gagnants du prix de "Meilleur article 2014", Yvo De Craemere & J.C. Orban, pourrons prendre leur prix lors de l'Assemblée Générale.

Toutes les personnes présentes à cette Assemblée Générale obtiennent gratuitement un nouveau livre!

Beaucoup de plaisir de collection

Stefan De Lombaert

BELLE MÉDAILLE REPRÉSENTANT JEAN DUVIVIER, GRAVÉE PAR SON FILS BENJAMIN.
Didier JACQUEMIN

Pour faire suite à mon article précédent concernant un jeton de Jean DUVIVIER, graveur en jetons et médailles, originaire de Liège, je vous présente cette fois une médaille de 1797, gravée par Benjamin Duvivier en hommage à son père.

Année : 1797

Métal : Cuivre

Poids : 39.70 Gr 42mm

Médaille, signée DUVIVIER.B, 42mm.

Av. JOANN. DUVIVIER NAT. LEOD. 1687 OB. PARIS 1761.

Tête de Jean Duvivier à droite, au-dessous signature B. DUVIVIER F.

Rv. PARENTI CARISS. / NUMISMATUM / INCISORI EXIMIO, / REG. PICTURÆ ET SCULPT. / ACADEMIÆ PARISIENSIS / SOCIO / HOCCE PIETATIS MONUM. / P. S. B. DUVIVIER / FIL. ET ALUMNUS / CÆL. ET CONS. et au bas outils de graveur. Tranche lisse.

VERGEET NIET UW LIDGELD 2015 TE BETALEN

Met een Belgisch adres: 45€

Met een buitenlands adres: 50€

U KAN OOK STEUNEND LID WORDEN

Lidgeld 2015: 125€

Met elk jaar een extraatje voor uw steun

PORTRETMEDAILLES UIT DE VERZAMELING VAN ROBERT BLANSAER.¹

Deel I

Dr. STAUTEMAS Gabriël

Personaliteiten uit de Socialistische Familie.

01	ANSEELE Eduard (1856-1938)
02	CLAES Willy (1938-)
03	CORNEZ Emile (1900-1967)
04	CRAEYBECKX Lode (1897-1976)
05	DANSCHUTTER Livien (1920-2006)
06	DECLERCK Richard (1899-1986)
07	DE COOMAN Rene (1894-1980)
08	DEJARDIN Joseph
09	DE KINDER Roger (1919-1984)
10	DELATTERE Achille (1879-1964)
11	DESTREE Jules (1863-1936)
12	HUYSMANS Camille (1871-1968)
13	MOYSON Emiel (1838-1860)
14	PASTUR Paul (1866-1938)
15	RENARD Andre (1911-1962)
16	ROGGEMANN Jean (1872-1928)
17	ROLIN Henri (1891-1973)
18	SPAACK Henri (1899-1972)
19	SPITAELS Guy (1931-)
20	STEVAERT Steve (1954-)
21	VAN BEVEREN Edmond (1852-1897)
22	VANDERVELDE Emile (1866-1938)
23	VAN ACKER Achille (1898-1975)
24	VERMEYLEN August (1872-1945)
25	VOLDERS Jean (1855-1896)
26	WAUTERS Joseph (1875-1929)
27	Medailles, zonder portretafbeelding, geschonken aan:
01	Willy Claes
02	Volksvertegenwoordigers
	1 Leburton
	2 Gelders
	3 Rombaut
	4 Aerts Jerome
03	Roger De Wulf
04	Achille Van Acker

¹ Robert Blansaer is een Gentse verzamelaar van numismatische voorwerpen in verband met de socialistische beweging.

ANSEELE Edouard

ANSEELE Edouard (Gent 1856-1938) wordt beschouwd als de peetvader van het Belgisch Socialisme. Ondanks zijn onvoltooide schoolse opleiding beschikte hij over een uitzonderlijk redenaarstalent. Als journalist bij het weekblad 'De Volkswil' (later het dagblad 'Vooruit') was hij een van de oprichters van de 'Belgische Werkliedenpartij'. Hij was medeorganisator van de coöperatieve bakkerij 'Vooruit'. Dit was de start van de oprichting van een hele reeks ondernemingen die na verloop van tijd een gans industrieel imperium vormden. Hij werd gemeenteraadslid en schepen in Gent, waarnemend burgemeester en volksvertegenwoordiger. Tijdens de Eerste Wereldoorlog kreeg hij van de Duitse bezetter de post van 'president van België' aangeboden, wat hij weigerde. Na de oorlog werd hij daarvoor beloond met enkele minister ambten: van 1918 tot 1921 minister van openbare werken en van 1925 tot 1927 minister van spoorwegen en PTT. In 1930 kreeg hij de eretitel 'Minister van Staat'.

P 01-01

Paul Wissaert² - 1924 - Wissaert F.

Geslagen in verzilverd brons na reductie van het model tot Ø 60 mm.

- Voorzijde:** Langs de rand 'EDOUARD ANSEELE' en in het veld het hoofd van Anseele in profiel naar links. In de halsafsnode 'Paul Wissaert 1924'
- Keerzijde:** Op een woelige zee vaart een zeilschip met op de zeilen 'Vooruit / en Hooger'. Links boven '1874-1924' en rechts onder het monogram van de medailleur.
- Rand:** effen.

Er is ook een uitvoering als hanger (diameter 28,5 mm en totale hoogte van 32 mm. met draagoog)

Deze medaille werd uitgereikt ter gelegenheid van 50 jaar lidmaatschap van de 'Belgische Werklieden Partij'

² Wissaert Paul: Brussel 1885-1972

P 01-02

*Jozef Cantré³ - 1948 - Kunstbronsgieterij Minne te Gent.
Gegoten in verzilverd brons in tulpvorm 99 x 70 mm.*

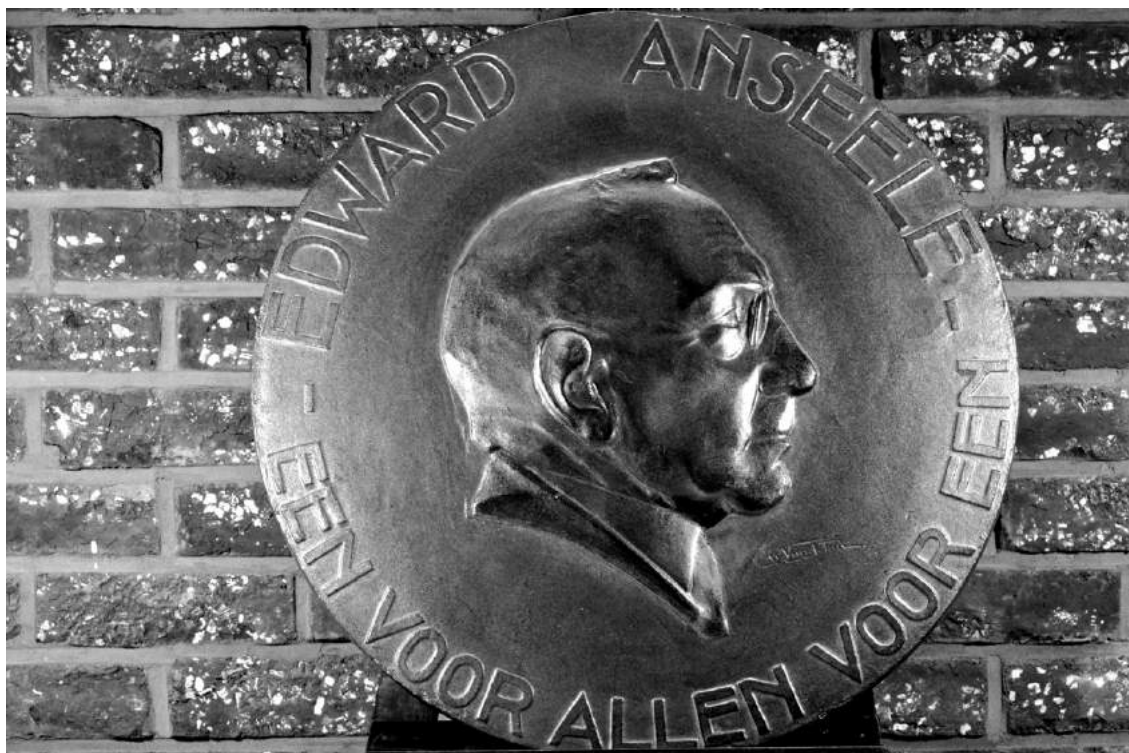
- Voorzijde:** Afbeelding van het Anseele monument: Onder de licht naar omhoog gestrekte linkerarm van de reus Anseele lopen een vrouw en drie mannen, $\frac{3}{4}$ naar links gedraaid, vooruit in de richting door hem aangeduid. Onderaan JOZC.
- Keerzijde:** "edw. anseele / stichting" 27 / 6 /1948
 - Aan Irma Anseele : is de nicht van Edouard Anseele's zoon.
 - Aan Willem Lammens (1902-1964) Schooldirecteur van 'Laurent Instituut' en voorzitter van de Soc. Propaganda club "Jozef de Graeve"
- Rand:** effen.

De eerste exemplaren werden uitgereikt bij de inhuldiging te Gent op 6 en 7 juni 1948 van het Edouard Anseele monument, eveneens een werk van Jozef Cantré. Nadien werd deze medaille door de Anseele stichting gebruikt om bij speciale gelegenheden socialistische personaliteiten te eren.

P 01-03 Buste van Edouard Anseele door Jozef Cantré (detail uit het Anseele monument)

Vergulde gips: h: 240 mm.- b: 300 mm .- d: 150 mm.

³ Cantré Josef: Gent 1890-1957

Gipsen model met 520 mm. diameter.

Voorzijde: Langs de rand 'Edward Anseele / Een voor allen voor een'. In het veld het hoofd van Anseele in profiel naar rechts. Rechts ter hoogte van de halsafsnede het moeilijk leesbaar handteken van de medailleur (Gustaaf Van den Meersche?).

Int. Numismatique Cie

DESALDELER – CREMERS

VERKOOP – AANKOOP

Antieke munten – Beleggingsmunten – Zilver Goud – Eretekens

– Medailles – Bankbiljetten Oude aandelen – Heraldiek –

Sigillografie Boeken en numismatische benodigdheden

Op afspraak

RUE DES ECOLES 23 – 5670 VIERVES

Tel. & Fax : 060 / 39.92.38

CLAES Willy

CLAES Willy (Hasselt 1938) was zeer jong voorzitter van de Jonge Socialisten in Limburg. Studeerde diplomatieke en politieke wetenschappen aan de Vrije Universiteit van Brussel (VUB) en begon nadien te werken bij de Socialistische Mutualiteit. Zijn politieke carrière startte in 1964 als gemeenteraadslid in Hasselt en hij kwam in 1968 in het nationaal parlement als Kamerlid van de toen nog unitaire socialistische partij (BSP). In 1972 werd hij minister van onderwijs en tussen 1973 en 1992 was hij driemaal minister van economische zaken. Hij was ook vijfmaal vicepremier. In 1983 werd hij, uitzonderlijk jong nog, benoemd tot Minister van Staat. Van 1992 tot 1994 was hij minister van Buitenlandse zaken en werd tot secretaris-generaal van de NAVO verkozen. Verwikkeld in omkoopschandalen trad hij, onder grote druk, af in 1995. Van dan af zegt hij de politiek vaarwel en gaat zich toeleggen op zijn muzikale carrière door regelmatig op te treden als pianist en dirigent.

P 02-01

William Goole - 2000 - Hasselt Tin.
Gegoten in tin met Ø 89 mm.

- Voorzijde:** In de verhoogde boord rond de medaille: 'feest comité Hasselt / Orde van den Hesseliër 2000'.
In het veld de buste van Claes $\frac{3}{4}$ naar rechts gedraaid. Links ter hoogte van de hals 'Willy Claes'. Rechts van de buste een hand dat een dirigeerstok vasthoudt.
In de halsafsnede rechts het monogram 'WG' (William Goole).
- Keerzijde:** effen.
- Rand:** effen met twee draagogen bovenaan waardoor een draagkoord loopt.

CORNEZ Emile

CORNEZ Emile (Dour 1900 – Casteau 1967) was een Belgisch Socialistisch politicus en een Waals militant. Sinds 1944 was hij gouverneur van de provincie Henegouwen en diende om gezondheidsredenen in 1962 zijn ontslag in. Vanaf 1948 was hij ook voorzitter van de Waalse Economische Raad. In 1966 werd hij benoemd tot minister van Staat.

P 03-01

Alfons Darville⁴ - z.d.- Fonson.

Geslagen in brons na reductie van het model tot Ø 70 mm.

- Voorzijde:** Onderaan langs de rand 'Emile Cornez'. In het veld het hoofd in profiel, kijkend naar links. Onder de halsafsneede 'Darville'
- Keerzijde:** Langs de rand '20 ans de fonctions 1964' met in het veld een gekroond wapenschild.
- Rand:** effen.

WILLEM VAN ALSENOY

Oudaan 6, 2000 ANTWERPEN

Tel. & Fax 03 / 232.14.29

GSM 0495 / 51.10.16

E-mail : willem@vanalsenoy.com

Website : <http://www.vanalsenoy.com>

AAN- EN VERKOOP VAN MUNTEN
REGELMATIG OPENBARE VEILINGEN
GROTE KEUZE IN BOEKEN EN BENODIGDHEDEN

⁴ Darville Alfons: Mont-sur-Marcienne 1910 – Charleroi 1990

CRAEYBECKX Lode

CRAEYBECKX Lode (Antwerpen 1897 – 1976) was een Vlaams socialistische politicus en advocaat. Als redacteur 'Buitenland' bij de Volksgazet behaalde hij in 1928 voor de Centrale Examencommissie het doctoraat in de rechten en startte in 1931 een advocatenpraktijk. Van 1933 tot 1937 was hij burgemeester van Deurne. In 1946 werd hij gedurende enkele weken minister van Koloniën. In 1947 werd hij burgemeester van Antwerpen (en meteen een van de meest gezaghebbende politici in Vlaanderen) en behield die functie tot aan zijn dood in 1976. Zijn invloed op de ontwikkeling van de stad is onmiskenbaar.

P 04-01

Mark Macken⁵ - 1957 - Fisch.

Geslagen in gepatineerd brons na reductie van het model tot Ø 80 mm.

Fernand Vanderplancke
Sculptor & Medallist

Studio: Emiel Verhaerenlaan 11
8670 Oostduinkerke

Tel. & Fax. 058/234179

Email:
Fernand.vanderplancke@skynet.be

Website:
www.vanderplancke.com

⁵ Mark Macken: Diest 1913 – Antwerpen 1977

- Voorzijde:** Boven langs de rand 'Lode Craeybeckx'. In het veld het hoofd in profiel, kijkend naar links. Rechts onder het monogram van de kunstenaar.
- Keerzijde:** Langs de rand 'Tien jaar burgemeester van Antwerpen'. In het veld het wapenschild van Antwerpen met onderaan MCMLVII.
- Rand:** Fisch.

P 04-02

*Lamon Basil⁶ - z.d.- atelier niet vermeld.
Geslagen in brons na reductie van het model tot Ø 70 mm.*

- Voorzijde:** Langs de rand 'Lode Craeybeckx / 1897 – 1997'. In het veld het hoofd van Craeybeckx in $\frac{3}{4}$, kijkend naar rechts. Links van de halsafsnede het monogram van de kunstenaar.
- Keerzijde:** In het veld 'Stad Antwerpen / 99ste Bestendig Muziekfestival / 1997'
- Rand:** effen.

Fleur De Coin

Lea Vandenbruwaene

Lic. Kunstgeschiedenis

Burgstraat 139
B-9000 Gent

tel. 0032 (0)9 233 31 38
fax 0032 (0)9 225 93 97
gsm 0032 (0)477550213

info@fleurdecoin.be
www.fleurdecoin.be

⁶ Basil Lamon: Sint Jans Molenbeek 1920-2012

DANSCHUTTER Livien

DANSCHUTTER Livien (1920-2006) was van 1962 tot 1988 burgemeester van Zelzate. Nadien ere-burgemeester en Kamerlid voor de BSP.

P 05-01

Darville Alfons - 1976 - Fisch-Fonson.

Geslagen in brons na reductie van het model tot Ø 70 mm.

- Voorzijde:** Langs de rand 'Danschutter Livien / Burgemeester'. In het veld hoofd in profiel kijkend naar links. Onderaan in het midden het monogram van de medailleur.
- Keerzijde:** 1962 / Afbraak en opbouw / Zelzate / 1964 / Anexatiewet Gent / Zelzate zelfstandig / 1975 / Fusiewet-Zelzate / onafhankelijk
- Rand:** Fisch-Fonson

In 2016 heb ik het voorrecht om 45 jaar actief te zijn in de wondere wereld van de medaillekunst. Met een aanloop van 3 jaar bij Huguenin Medailleurs in Zwitserland werden de technische vaardigheden verworven voor een zelfstandige carrière te Herent vanaf 1974. Creaties van medailles, munten, gravures voor postzegels, thematische uurwerken, gegraveerde wijzerplaten, heraldiek... vervaardigd in de meest uiteenlopende technieken: rechtstreekse gravures, stempels en matrijzen, gemodelleerde ontwerpen, gravures in koperen elektrodes (vonkerosie), verloren was techniek, gegoten medailles in zand, bas-reliëfs, klein-sculptuur...

Paul Huybrechts

Swertmolenstraat 3, 3020 Herent, T 016 232295 – medailles@telenet.be – www.medailles-paulhuybrechts.be

DECLERCK Richard

DECLERCK Richard (Brugge 1899 – Antwerpen 1986). Vlaams advocaat, politicus en essayist. In 1935 te Brugge als vrederechter benoemd. Was bevriend met Achiël Van Acker die hem naar Antwerpen stuurde, waar hij in 1946 de eerste socialistische gouverneur in Vlaanderen werd.

P 06-01

Mark Macken - 1966 - Fonson.

Geslagen in gepatineerd brons na reductie van het model tot Ø 80 mm.

Voorzijde: In het veld naar links gekeerd hoofd in profiel. Langs de rand 'Richard Declerck'. Midden onderaan het monogram van de medailleur.

Keerzijde: 1945 / Gouverneur / van de / provincie / Antwerpen / 1966

Rand: Fonson.

Numismatische Publicaties

Luc Vandamme

*Portretten van de adel op
medailles van 1830 tot op heden
210 pagina's, alle medailles afgebeeld
54€*

IBAN BE30 7512 0356 1311 BIC AXABBE22

www.medailles-penningen.be

Zevenboomkensstraat 17 – 3570 Alken – GSM0478265202

DE COOMAN René

DE COOMAN René (Montigny-sur-Sambre 1894-1980) was jurist en lid van PSB Charleroi.

P 07-01

Darville Alfons - 1960 - Fonson.

Geslagen in brons na reductie van het model tot Ø 70 mm.

Voorzijde: Hoofd in profiel, kijkend naar links. In de halsafsneede 'Darville 60'
Keerzijde: Langs de rand: 'Intercommunale d'œuvres sociales pour la région de Charleroi / 1935-1960'. In het veld : 'RENE DE COOMAN / President / fondateur /sa / devise :/ SERVIR'
Rand: effen

Vanaf nu ook medailles te koop
via onze webshop www.mauquoy-shop.com

 geboortemedailles	 huwelijksmedailles	 kunstmedailles
 stadsmedailles	 koningshuis	 presse - papiers

MAUQUOY®

Mauquoy Medal Company N.V.
 Industrieweg 12
 2280 Grobbendonk
 T: +32(0)14 50 79 10
 F: +32(0)14 51 78 81
medal@mauquoy.com
www.mauquoy.com

scan mij

DEJARDIN Joseph

P 08-01

P. Bouvier - z.d. - atelier niet vermeld.

Geslagen in wit metaal na reductie van het model tot Ø 26 mm.

Schaal 2:1

Voorzijde: Buste in vooraanzicht. Langs de rand 'Joseph Dejardin'.

Keerzijde: Langs de rand: 'Centrale Syndicale Nationale'. In het veld: 'Des / travailleurs / des mines / de Belgique.'

- Variant A: 40ème anniversaire

- Variant B: Au / premier / bourgmestre socialiste.

Rand: effen met draagoog en draagring. (totale hoogte met draagring: 30 mm.)

MAUQUOY GROUP

Industrieweg 12 • 2280 Grobbendonk • Belgium

w w w . m a u q u o y . c o m

Medals

Decorations

Awards

Engraving

Stamps

Texte: R. Autrique

Traduction: L. Van Den Bosch

En septembre dernier, le club international des médailles Fidem a organisé le congrès biennuel, cette fois en Bulgarie. Les congrès précédents ont eu lieu à Colorado Springs, E.U.(2007), à Tampere, Finlande (2010) et Glasgow, U.K. (2012).

L'organisation Fidem, fondée en 1937, est active dans 40 pays où elle a un délégué et un vice-délégué. Leur journal „The Medal” paraît deux fois par an alors que la revue „Médailles” est publiée après chaque congrès en anglais et français.

Cette année, l'Académie Nationale des Beaux-Arts de Sofia était notre hôte sous l'égide du professeur Bogomil Nikolov et du recteur Svetoslav Kokalov. Le lieu de rencontre le plus important était le fameux Grand Hôtel Sofia, situé en plein centre de la vieille ville, près des vestiges archéologiques du berceau de la capitale: Serdica (appelée 'Ma Rome' par Constantin le Grand 3ième siècle avant J.-C.)

Un programme très varié nous était offert accompagné d'un choix d'événements artistiques dans l'hôtel et ses environs. Le tout coordonné par la 'Company for international Congresses Ltd'.

Une équipe de jeunes filles, disposant d'une panoplie d'instruments électroniques, assistaient les participants pour les questions administratives et pratiques.

L'unité monétaire de la Bulgarie est la *Leva* ayant une valeur de €0,50 ce qui facilite bien le calcul!

Comme toujours, la première journée était consacrée aux formalités.

Le soir, le public a pu faire connaissance avec les œuvres de deux artistes bulgares, Emil Bachijski et Mirena Zlateva avant de participer à une fête agréable organisée par la délégation américaine.

Le lendemain, le 3 septembre, le président Philip Attwood (G.B.) nous a souhaité la bienvenue au cours de la cérémonie classique de l'inauguration. Ensuite, le public a entendu deux exposés détaillés sur l'art bulgare des Médailles. Suivis, dans l'après-midi, par des conférences Powerpoint présentées par plusieurs membres des groupes participants.

L'événement le plus important était réservé pour la soirée. Comme le veut la tradition, chaque congrès organise une exposition présentant les envois des médailles des pays participants. 785 médailles de 443 médaillistes venant de 30 pays étaient exposées dans les tables-armoires de la galerie supérieure du musée archéologique, autrefois une mosquée. L'éclairage n'était, malheureusement, pas toujours efficace.

Un ample catalogue avec CD-rom contenait de belles photos en couleur et des explications détaillées.

Chaque congrès Fidem a bien sûr, sa propre médaille:

Carré, bronze, argenté, 82 x 82 mm

Recto : Soleil et Lune, Jour et Nuit

Verso : logo Fidem 2014 Paraphe: B N (Bogomil Nikolov)

A l'arrière-plan prône, en lettre slaves, le mot „Bulgarie”

Jeudi le 4 septembre, Fidem a organisé dans l'hôtel 8 conférences dont une était donnée par Mr P. Huybrechts, notre président-délégué belge. Paul Huybrechts a lancé une idée toute nouvelle : la création d'un 'monument-médaille' en Belgique.

Les médailleurs sont invités à envoyer leur projet avant le printemps 2015. Mr Huybrechts a également annoncé que le **Congrès Fidem 2016** aura lieu en Belgique, c.a.d. à Namur et à Gand du 6 au 10 septembre 2016. Il nous a même dévoilé quelques aspects du programme.

Dans l'après-midi, les membres ont pu participer à une visite guidée de la ville. Le professeur B.N. a aussi inauguré 2 expositions intéressantes dans un des bâtiments proches de l'Université: une expo sur les médailles bulgares et un projet d'origine néerlandaise avec des nouveautés expérimentales. Certains se sont posé la question si c'était encore du ressort de 'médailles'. Il est certain qu'on en reparlera.

Plus tard dans l'après-midi, s'ouvre dans les ateliers de l'Académie, une autre exposition consacrée aux œuvres des étudiants du professeur Nikolov.

Le 5 septembre, jour de la fête nationale de Bulgarie, on nous a offert une excursion vers la vieille ville de Plovdiv, située à 140 km de la capitale.

Son histoire remonte à 7000 ans mais ce sont surtout les pittoresques demeures du 18ième et 19ième siècle qui lui donnent son aspect particulier. La principale attraction était le théâtre romain avec ses 5000 sièges en marbre. Grâce à quelques guides éloquents, cette visite fut menée à bon terme.

De retour à Sofia, notre hôte, l'infatigable professeur N. nous a proposé dans la Galerie Nationale (l'ancien Palais Royal) une autre expo de médailles de la main des étudiants. Les salles étaient combles. Les participants y ont aussi pu profiter d'une présentation des sculptures de Rodin.

Cette longue journée s'est terminée avec un cocktail officiel où les membres ont pu faire ample connaissance tout en dégustant quelques amuse-bouche arrosés d'une agréable collation.

Le samedi 6 septembre, les nombreux aspects de la médaille ont été étudiés au cours de 8 conférences extrêmement intéressantes.

Madame Linda Verkaaik (Pays-Bas) a proposé, dans un exposé remarquable, la rénovation de l'art de la médaille quant aux matières, formes et dimensions. Elle a également plaidé pour une nouvelle approche du contact médailliste-visiteur. Cette conférence captivante a suscité pas mal de commentaires! A suivre...

Fidèle à la tradition, les participants ont ensuite eu l'occasion d'échanger leurs médailles et de compléter leur collection. Le succès de cette bourse a, pour la énième fois, prouvé que l'art des médailles est en plein essor.

Après l'Assemblée Générale (de 16h30 à 18h) les participants étaient invités à la soirée de gala organisée à l'étage supérieur du Palais Culturel National dans le *Sky Plaza Restaurant*.

On nous y a offert une panoplie de mets appartenant à la gastronomie bulgare (mets que nous avons déjà dégustés au cours des jours précédents).

Après ce copieux dîner, le président Attwood a distribué de nombreux prix-awards-discernés, ce qui est remarquable, à beaucoup de jeunes médaillistes. Leur enthousiasme et les réactions du public ont témoigné d'un esprit familial au sein de cette organisation internationale.

En outre, Mr. Huybrechts a annoncé la création d'un prix d'encouragement, le „Paul Huybrechts award Art Valley 51” concernant 3 disciplines :

1. „ The most mature execution of a classical medal”
2. „ The most sophisticated medal”
3. „ For encouraging a young artist for his original work”

Les trois lauréats reçoivent l'occasion de suivre un séminaire en Belgique afin de se familiariser avec les dernières techniques dans l'art de la médaille.

La vedette de la soirée -et d'ailleurs de tout le congrès- était évidemment le chef du comité d'organisation, le professeur B. Nikolov de l'Académie Nationale des Arts. Ses étudiants le tiennent en haute estime. Le Congrès s'est terminé par une longue ovation à son intention: la parfaite façon de mettre fin au Congrès.

La capitale de la Bulgarie, Sofia, est une belle ville dans les montagnes avec des édifices intéressants, des parcs spacieux et de nombreuses sculptures. Le réseau public consiste de tram, bus, trolleybus, métro et taxis. Des terrasses accueillantes permettent de suivre le va-et-vient de la population: un mélange de races et de religions. Nous garderons un agréable souvenir de Sofia, capitale en pleine expansion évoluant vers une démocratie à l'occidentale.

Si vous avez accès à Internet, vous pouvez consulter notre lien pour regarder de nombreuses photos du congrès: www.bobautrique.phanfare.com/6662651

Numismatische Publicaties
Luc Vandamme

*De medailles van het Nationaal Jenevermuseum
in Hasselt
44 pagina's, alle medailles afgebeeld
19€*

IBAN BE30 7512 0356 1311 BIC AXABBE22
www.medailles-penningen.be
Zevenboomkensstraat 17 – 3570 Alken –GSM0478265202

Numismatische Publicaties
Luc Vandamme

*Dolf Ledel
Filantroop en vrijmetselaar
151 pagina's in kleur, alle medailles afgebeeld
25€*

IBAN BE30 7512 0356 1311 BIC AXABBE22
www.medailles-penningen.be
Zevenboomkensstraat 17 – 3570 Alken –GSM0478265202

***Medal Portraits: The Spectacle of Bronze.* A new exhibition dedicated to the commemorative medal will take place next March in Girona (Catalonia), offering an overview of the portraits with European and American examples.**

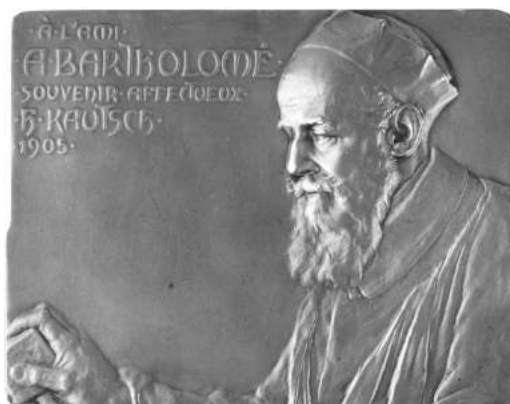
From the 21st of March to the 12th of September 2015, the Girona-based Rafael Masó Foundation presents the exhibition “*Medal Portraits: The Spectacle of Bronze*”, displaying over 350 commemorative medals from between 1880 and 1935, dates of the birth and death of the architect Rafael Masó, a period that coincides with the renaissance that this art experienced in the late nineteenth and early twentieth centuries.

Hector Berlioz, composer, Centenary of his birth, Georges Dupré, 1903, 67 x 48 mm, bronze, © Jordi Puig photography, 2014
Margo Lenbach, Heinrich Kautsch, 1905, 32 ø mm, silver, © Jordi Puig photography, 2014

The show includes a significant number of pieces from the Eclecticism, Art Nouveau and Art deco periods, when medals enjoyed extraordinary popularity in society, becoming testaments to every aspect of public and private life.

The exhibition is focussed on portraits and presents both faces as well as busts and full figures, with examples from the creators who inspired the Art Nouveau generation, such as French artists Jules-Clément Chaplain, Oscar Roty and Jean-Baptiste Daniel-Dupuis, as well as the foremost exponents of this movement, from Alexandre Charpentier to Ovide Yencesse, Louis Bottée and Hippolyte Jules Lefebvre.

Albert Bartholomé, sculptor, À l'ami A. Bartholomé, Heinrich Kautsch, 1905, 77 x 98 mm, bronze, © Jordi Puig photography, 2014
Flora, Porteuse de fleurs, Pierre Turin, 1926, 72 x 72 mm, bronze, © Jordi Puig photography, 2014

France was, along with Belgium, Germany and Austria, one of the main countries where this medal renaissance took place. In those years it evolved around figures such as the Belgian Godefroid Devreese, the German Luise Federn-Staudinger, the Czech Stanislas Sucharda, the Austrian Rudolf Marschall and the Catalan Eusebi Arnau. These names emerged, along with their portraits, from among hundreds of medal creators, all seeking to represent both their subject's appearance and personality.

Flora, Raoul Benard, c. 1930, 60 x 59 mm, bronze, © Jordi Puig photography, 2014

Fishes, *The fishing*, Charles Virion, c. 1930, 50 ø mm, bronze, © Jordi Puig photography, 2014

The show is structured into six sections dealing with the main themes: “A Homage to Remember” centres on portraits that honoured people; “The Face of the Country: Monarchies and Republics” is concerned with an institutional perspective; “The Faces of War” remembers the many faces of conflicts; “Symbology in Religious Portraits” reveals their spiritual message; “Allegories, or the Modern Classic” is devoted to the myriad allegorical representations, some new at that time, such as photography and sport; and finally “They Too Are Portrayed” engages with different animals, likewise portrayed for their character and physiognomy.

What: “Medal Portraits: The Spectacle of Bronze”

Where: Fundació Rafael Masó, Girona (Catalonia), Spain

When: From the 21st of March to the 12th of September 2015

Who: Rossend Casanova, Numismatist and exhibition curator

More info from March: www.rafaelmaso.org

DE PENNING VAN DE ÉCOLE DE MÉDECINE PRATIQUE DE BRUXELLES (1824-1830)**ERNST WILSCHUT****Inleiding**

Guioth maakt in de *Revue de la numismatique belge* van 1848 op bladzijde 113 onder nummer 136 melding van een penning van de 'École de médecine pratique de Bruxelles' uit 1826. Dirks beschrijft deze penning in zijn standaardwerk over Nederlandse penningen op pagina 222 onder nummer 275.

Geen van beide heren schrijft waarom de school deze penningen destijds heeft uitgegeven, noch gaan zij in op de twee typen die er van deze geneeskunde- penning bestaan.

Medisch onderwijs in het Sint-Pietershospitaal

In het huidige België bestonden er in de achttiende eeuw drie medische beroepsgroepen te weten de geneesheren, de heelmeesters en de apothekers. Daarnaast was er het vak van vroedvrouw. Geneesheren moesten in het bezit zijn van een academische graad, die aanvankelijk alleen aan de universiteit van Leuven was te behalen. Maar vanaf 1787 werden ook de academische titels van andere universiteiten in het Oostenrijkse rijk erkend. De heelmeesters en apothekers waren georganiseerd in gilden en hoefden in tegenstelling tot de geneesheren geen academische graad te hebben. Het onderwijs om heelmeester of apotheker te worden was vrijwel volledig het domein van de zogenaamde 'collegia medica'. Deze dienden de kwaliteit van de gezondheidszorg te waarborgen. De opleidingen bestonden uit een leerstage en een praktijkoefeningen onder leiding van een gediplomeerd leermeester en werden afgesloten met een examen dat voor het 'collegium medicum' werd afgelegd.

In 1784 liet het stadsbestuur van Brussel een oud leprozenhuis, dat eerder was omgevormd tot het Sint-Pietersklooster, inrichten tot hulphospitaal voor dysenteriepatiënten. In 1787 droeg de stad het hulphospitaal over aan de centrale overheid, die het een jaar later omvormde tot een universitair ziekenhuis zoals keizer Joseph II (1765-1790) dit al eerder in Wenen had gedaan. Voortaan werden er lessen in de klinische geneeskunde gegeven die voorheen alleen aan de universiteit in Leuven werden gedoceerd. Het ziekenhuis werd daarmee een van de eerste medische opleidingsinstituten in Brussel.

De Franse tijd

Met de overwinning van de Fransen op de Oostenrijkers bij Fleurus in 1794 kwam een eind aan de Oostenrijkse periode. Het Franse bewind bracht op medisch gebied grote veranderingen met zich mee. Er werd meer belang gehecht aan praktijkervaring dan aan universitaire graden en diploma's en het medische beroep werd daarom aanvankelijk volledig vrijgegeven. Het medisch onderwijs kwam stil te liggen. De lessen aan het Sint-Pieters-hospitaal in Brussel werden gestaakt en op 25 oktober 1797 sloot de Leuvense universiteit de poorten. Dit miste zijn uitwerking niet. Kwakzalverij nam enorm toe en al snel ontstond een groot gebrek aan gekwalificeerd medisch personeel. Juist in een tijd dat de Napoleontische oorlogen de vraag naar gekwalificeerd personeel sterk deed toenemen. Dit deed het Franse gezag van gedachten veranderen en op 10 maart 1803 werd nieuwe medische wetgeving van kracht die de organisatie van het medisch beroep en onderwijs in de Franse departementen regelde. Diploma's werden weer een vereiste voor het uitoefenen van medische beroepen. De diploma's onderscheidden zich in twee klassen: die van de universitair geschoolde geneesheren en heelmeesters enerzijds en de 'officiers de santé' die een opleiding aan een medische school hadden genoten anderzijds. Zo ook in Brussel, waar in het Sint-Pieters-hospitaal in 1809 de basisopleiding tot officier de santé werd gestart met elementaire lessen in medicijnen, chirurgie en farmacie.

École de médecine pratique

Willem I werd op 30 maart 1814 in Amsterdam ingehuldigd als Souverein Vorst van de Verenigde Nederlanden en op 21 september 1815 in Brussel als Koning der Nederlanden. Ondanks de machtswisseling bleven veel Franse wetten gehandhaafd.

Op medisch gebied veranderde dat toen op 12 maart 1818 een nieuwe wet werd ingevoerd. Er kwamen meer medische beroepen die alleen met de vereiste diploma's konden worden uitgeoefend en er werden in de Zuidelijke provinciën zogenaamde 'provinciale commissies van geneeskundig onderzoek en toezicht' ingevoerd, een systeem dat men in de Noordelijke provinciën al kende. Vijf jaar later werden ook hervormingen in het medisch onderwijs doorgevoerd. Bij Koninklijk Besluit van 6 januari 1823 werd een nieuwe wet op het medisch onderwijs van kracht die onder meer de inrichting van het niet-universitair medisch onderwijs regelde. De universitaire geneesheren verkozen over het algemeen praktijk te voeren in de meer welvarende grote steden en een van de doelstellingen van de wet van 1823 was dan ook om meer medisch geschoolden op te leiden voor de gezondheidszorg op het platteland. Daartoe kwamen er medische scholen waar het accent kwam te liggen op de praktische beoefening van de geneeskunde, de heelkunde, de verloskunde en de artsenijsbereidheid. Het diploma van de medische school was een vereiste om als niet academisch geschoolde praktijk te kunnen voeren. De scholen stonden onder direct toezicht van de commissies voor geneeskundig onderzoek die ook de examens afnamen. Het hoger onderwijs bleef gereserveerd voor de universiteiten waarvan er inmiddels drie waren, te weten die te Leuven, Gent en Luik. Op grond van de nieuwe wet werd de medische opleiding aan het Sint-Pieters-hospitaal Brussel op 24 december 1824 officieel omgevormd tot een van deze medische scholen onder de naam *École de médecine pratique de Bruxelles*.

Penning

Verschillende bronnen maken melding van het toekennen van penningen door de *École de médecine pratique de Bruxelles*. Het Bulletin médical belge van februari 1836 vermeldt op pagina 39 het toekennen van penningen door professor Jean Kickx (1775-1831) als aanmoedigingsprijs aan leerlingen aan het eind van ieder studiejaar. In de Mémoires l'académie royale de médecine de Belgique van 1869 staat bijvoorbeeld op pagina 47 dat F.G. Le Roy (1803-1869), een van de leerlingen van Kickx, in 1824 en 1825 drie penningen kreeg toegekend. Helaas worden de penningen niet beschreven, maar ik vermoed dat deze aanmoedigingsprijzen de penningen zijn die Guioth en Dirks hebben beschreven. Dit lijkt bevestigd te worden door de inscripties aan de keerzijde van de hieronder afgebeelde penningen waaruit blijkt dat deze zijn toegekend aan personen die nog niet waren toegelaten tot een van de medische beroepen en dus nog in opleiding zullen zijn geweest.

De penning die Guioth en Dirks vermelden heeft een diameter van 44 mm en is van Adolphe Christian Jouvenel (1798-1867). De voorzijde toont de beeltenis van Koning Willem I naar rechts gewend, omcirkeld door de tekst: GUILIELMUS I. BELGARUM REX. met daaronder de handtekening van de medailleur: AD. JOUVENEL F.

De keerzijde toont aan de onderkant een gifbeker met een slang, waaronder het jaar van toekenning werd gegraveerd. Aangezien de school op 24 december 1824 is geopend en de beeltenis van Willem I na het uitroepen van de onafhankelijkheid van België van de penningen is verdwenen zullen de penningen tussen 1824 en 1830 in gebruik zijn geweest. Om de rand staat de tekst: SCHOLA MEDICA PRACTICA BRUXELLENSIS. In het midden is ruimte gelaten voor een inscriptie met betrekking tot de toekenning.

A.C. Jouvenel, *École de médecine pratique de Bruxelles* (type I)

Het exemplaar dat Guioth en Dirks beschrijven is in 1826 toegekend aan de 20-jarige Zacharie-Zéphirin Merchie uit Condé in Noord-Frankrijk. Merchie werd in 1827 aangesteld als *officier de santé* in het leger en was dus nog leerling toen hem de penning werd toegekend. Dit doet vermoeden dat deze penningen zijn gebruikt als aanmoedigingsprijzen voor leerlingen van de school. Merchie maakte carrière in het Belgische leger als hoofdgeneesheer aan het militaire ziekenhuis in Gent en later Brussel en uiteindelijk als inspecteur generaal van de militair geneeskundige dienst.

De penning die in dit artikel is afgebeeld is in 1826 toegekend aan L.D. De Limborg uit Luik voor anatomie zoals blijkt uit de inscriptie aan de keerzijde:

PRAEM : OPER : ANATOM : DE LIMBORG LEODIENSIS.

Louis Dieudonné De Limborg

Louis Dieudonné De Limborg(h) werd in 1803 in Luik geboren als zoon van een advocaat. De Limborg was ten tijde van de toekenning slechts 20 jaar oud. Hij stond nog niet ingeschreven als heelmeeester want dat gebeurde pas in 1828. Ook hij moet dus nog leerling zijn geweest ten tijde van de toekenning. De Limborg hield praktijk in Marcinelle, tegenwoordig een deelgemeente van Charleroi, waar hij later als bedrijfsarts bij de kolenmaatschappij ging werken. Mijngelukken kwamen helaas veel voor in de tijd van De Limborg zoals blijkt uit een verslag in de *Gazette médicale belge* van 24 augustus 1845 op pagina 160. Op 1 augustus 1845 vond daar in een van de mijnschachten een gasontploffing plaats die aan 10 mijnwerkers het leven kostte en velen verwondde. De Limborg wist zich bijzonder verdienstelijk te maken met het behandelen van gewone mijnwerkers, aldus de *Gazette*: 'Le docteur Delimborg, l'un des médecins de l'exploitation, s'est particulièrement distingué dans ce triste accident'.

In de collectie van het Penningkabinet van de Koninklijke Bibliotheek te Brussel bevinden zich zilveren exemplaren aan Grandel uit Oudegem uit 1826 (inv. K277/09), L.J. Sadoneux uit Namen uit 1827 (inv. K279/11) en tenslotte aan J.F.J. Baetens uit Brussel uit 1827 (inv. K279/12).

Type II

Er komen ook varianten voor waarbij de beeltenis van Koning Willem I anders is dan op het eerste type het geval is. Het verschil wordt door Guioth of door Dirks niet expliciet vermeld maar is duidelijk zichtbaar op de penningen.

Ad Jouvenel, École de médecine pratique de Bruxelles (type II)(TMNK 02736)

Schaal 2:1

Koning Willem I oogt ouder en de penning is met een diameter van 45,5 mm iets groter dan de exemplaren van het andere type. Als handtekening van de medailleur staat bij op dit type: 'AD . JOUVENEL . FILS'. De beeltenis is gelijk aan de penning die Jouvenel heeft ontworpen voor de voorspoed in kunst en wetenschappen, beschreven door Guioth onder nummer 166 in de *Revue de la numismatique belge* van 1848 en die penning- uit de collectie van Teylers Museum- is daarom afgebeeld.

In de collectie van het penningkabinet te Brussel bevindt zich een exemplaar van dit type toegekend als prijs in de anatomie aan Ludovicus Lefrancq uit Binche (inv. K285/06). Het jaar op de penning is 1830. Gezien het jaartal zal dit specifieke exemplaar een van laatste penningen zijn geweest die nog in de tijd van Koning Willem I is toegekend.

Guioth en Dirks vermelden niet dat er van deze penning ook bronzen exemplaren bestaan. Deze uitvoering wordt wel genoemd in de catalogus van de collectie van Braemt onder nummer 268 op pagina 21. Ook het Rijksmuseum in Amsterdam bezit een bronzen exemplaar (inv. NG-VG-6-51). Deze laatste is van het tweede type en is waarschijnlijk nooit uitgereikt.

Foto Penningkabinet Brussel

Na 1830

Na de onafhankelijkheid van België bleven de penningen van de *École de médecine pratique de Bruxelles* tot 1834 in gebruik. Het Brusselse Penningkabinet bezit immers een zilveren exemplaar uit 1833 (inv. K322/01). De beeltenis van Koning Willem I werd uiteraard vervangen door die van Koning Leopold I maar voor het overige bleef het ontwerp nagenoeg ongewijzigd. De instelling werd in 1834 opgenomen in de medische faculteit van de in dat jaar opgerichte *Université Libre de Bruxelles*.

BRONNEN

Collecties van het Penningkabinet van de Koninklijke Bibliotheek van België, Teylers Museum en Rijksmuseum in Amsterdam.

Almanach royal officiel Royaume de Belgique (1866), 723.

Bulletin médical belge (februari 1836), 39.

État de l'instruction supérieure en Belgique. Rapport présenté aux chambres législatives, le 6 avril 1843 par M. le Ministre de l'Intérieur, Bruxelles 1843, pag. 4-71.

Gazette médicale belge, journal hebdomadaire de littérature, de critique et de nouvelles médicales van 24 augustus 1845, pag. 160.

Catalogue des monnaies et médailles formant la collection de FEU M. BRAEMT, membre de l'académie royale de Belgique léguées par lui à la caisse centrale des artistes belges pour être vendues au profit de cette institution (Brussel 1865) 21.

Mémoires de l'Académie royale de médecine de Belgique, 5 (1869), 47.

J. DIRKS: *Beschrijving der Nederlandsche of op Nederland en Nederlanders betrekking hebbende penningen, geslagen tusschen November 1813 en November 1863*. I (Haarlem 1889) 222.

J.L. GUIOTH: 'Appel aux numismates - Liste des médailles, monnaies, etc., frappées dans le royaume des Pays-Bas, de 1813 à 1830', in *Revue de la numismatique belge*, 4 (1848) 113, 118.

P. LENDERS, *Overheid en geneeskunde in de Habsburgse Nederlanden en het prinsbisdom Luik*, (Heule 2001) 105-181.

R. SCHEPERS: *De opkomst van het medisch beroep in België, de evolutie van de wetgeving en de beroepsorganisaties in de 19e eeuw* (Amsterdam-Atlanta, GA, 1989) 13-80.

NOTA VAN DE REDACTIE (Luc Vandamme)

Ik heb met grote interesse uw artikel gelezen met de titel *De penning van de Ecole de médecine pratique de Bruxelles (1824-1830)* verschenen in *de Beeldenaar* juli/augustus 2014, 18e jaargang nr. 4, p. 159/162. In uw artikel, dat hier nogmaals wordt gepubliceerd, maakt U allusie op een type II nl. met het opschrift GVILIELMVS • I (links) / BELGARVM • REX

Ik meen dat deze stempel werd gebruikt voor de medaille "Willem I, beschermmer van Wetenschappen & Kunsten". Hierop komt hij inderdaad ouder voor. Van de keerzijde bestaan er zelfs twee varianten met ofwel DEVS NOBIS HÆC (links) / OTIA FECIT (rechts) ofwel DEVS NOBIS HAC (links) / OTIA FECIT (rechts).

Foto Penningkabinet Brussel

Waarschijnlijk werd deze stempel één maal gebruikt met de keerzijde van de "School voor Geneeskunde Brussel". Eigenaardig genoeg vermeldt Guioth in zijn artikel *Graveurs belges vivants*, n° 8, p. 200: *Il n'a jamais été fait usage de cette médaille et il n'existe au plus que vingt exemplaires; les coins sont brisés.* (Vertaald: Er werd nooit gebruik gemaakt van deze medaille en er zouden minder dan 20 exemplaren geslagen zijn, de stempels zijn gebroken).

Ik vermoed dat Guioth hier een foutje maakt en bedoeld dat de stempels van type I zijn gebroken en men daarom snel de andere stempel heeft gebruikt.

Waarom? Wel, toen ik in 2009/2011 opzoeken deed voor mijn boek over de medailles van Jouvenel, vader en zoon (boek dat nog te verkrijgen is), toen vond ik de stempels terug in de Koninklijke Munt te Brussel... ongebroken!

De stempels in de Koninklijke Munt.

Van de voorzijde waren er zelfs 2 varianten te zien:

GVILIELMVS I. (links) / BELGARVM REX. (rechts) en getekend *Ad. Jouvenel F.*

GVILIELMVS • I (links) / BELGARVM • REX. (rechts) en getekend AD. JOUVENEL FILS

Luc Vandamme, *Jouvenel, vader en zoon*, Herent, 2011, 252 pagina's, alle medailles afgebeeld, 49€ (nog een vijftal exemplaren beschikbaar).

Met dank aan de redactie van *de Beeldenaar* waarin dit artikel van Ernst Wilschut verscheen en *Ernst Wilschut*

ART-VALLEY 51

Een nieuw centrum voor Kunst & Cultuur waar de Medaille centraal staat, opent vanaf mei 2015 haar deuren in de Valleilaan 51 te Rotselaar-Heikant. In de aanloop naar FIDEM 2016 wordt een Internationale Workshop voor Medailles & Medaille-sculpturen gehouden in juni & juli 2015. Info: T 016 232295

FIDEM 2016 in Belgium

Het 34^e Internationaal Congres van de Kunstmedaille wordt van 6 tot 11 september 2016 georganiseerd in Namur en Gent met talrijke medaille tentoonstellingen en lezingen.

Informatie volgt op de website van: www.fidem-medals.org

VERGEET NIET UW LIDGELD 2015 TE BETALEN

Met een Belgisch adres: 45€

Met een buitenlands adres: 50€

U KAN OOK STEUNEND LID WORDEN

Lidgeld 2015: 125€

Met elk jaar een extraatje voor uw steun

Jean ELSÉN & ses Fils n.v.

ONZE EXPERTEN SCHATTEN GRATIS UW VERZAMELING EN BETERE
MUNTEN DIE WORDEN INGELEVERD VOOR ONZE VEILINGEN.
DE CATALOGUS WORDT IN HEEL DE WERELD VERSTUURD.
OP ONVERKOCHTE LOTEN ZIJN ER GEEN KOSTEN.

VEILING 124 14 MAART 2015

Kelten, Grieken, Romeinen,
Byzantijnse en Oosterse munten.
Middeleeuwse en moderne munten.
Penningen en jetons.

Jean ELSÉN & ses Fils n.v.
Tervurenlaan 65
B-1040 Brussel

Tel : +32-2-734.63.56
Fax : +32-2-735.77.78

info@elsen.eu
www.elsen.eu

FIDEM-LEDEN GEZOCHT

Paul Huybrechts

Fidem, de Fédération Internationale de la Médaille d'Art, werd opgericht in 1937 en is momenteel actief in zo'n 40 landen. Het doel van deze internationale vereniging is de penningkunst bekend te maken en internationaal te verspreiden, ook door de kunstenaars te laten kennis maken met hun collega's uit andere landen, wat die denken over de medaillekunst en kennis te maken met hun werk.

Minerva van Eduardo Bruno

In de klauwen van satan van Masayuki Maekawa

Daartoe wordt om de twee jaar een congres georganiseerd met tentoonstellingen en ruildagen waar vooral de moderne penningkunst aan bod komt. Daartoe stuurt elk aangesloten land een aantal medailles op om te figureren op deze tentoonstelling. Helaas mag men niet een onbeperkt aantal medailles aanbieden maar is dit afhankelijk van het aantal aangesloten leden dat elk land heeft. België telt momenteel 20 leden.

Elephant van Yonghui Luo

BeeldhouwkunstVijfje van Hester Mieras

Dit jaar vond FIDEM plaats in Sofia (Bulgarije). In ons vorig nummer van de Flash vond je hierover een verslag. Ook in het jaarboek 2014 van het Europees Genootschap voor Munt- & Penningkunde vond je een volledige catalogus van de ingezonden Belgische medailles.

Daarin vind je de eerste medaille terug van Dominique Mailleux en Kaat de Groef, beide zeer de moeite waard! De opvallendste verschijning is weeral de gegoten medaille van de hand van Marit Hartman, meesterschap ten top. Nog zo'n opvallende verschijning is mijn medaille van de "Titanic" die zo delicaat is geëmailleerd dat het lijkt alsof de Titanic daadwerkelijk op de bodem van de oceaan ligt...

High Interest Saving Account van Rita Lazarro

Een medaille met een geschiedenis op voor- en keerzijde... de financiële crisis en het verlies voor de gewone (Arco)spaarder

Zeer de moeite is uiteraard de uitgebreide catalogus van Fidem Sofia: 250 pagina's in kleur, helaas wegens plaatsgebrek ook niet alle keerzijdes afgebeeld, zelfs niet op de gratis bijgaande CD-Rom. Kostprijs: slechts 30€.

Graag zouden wij meer leden hebben. Het lidgeld bedraagt 60€/jaar voor individuen, 35€ voor studenten, 130€ voor musea en 210€ voor bedrijven. Wat krijg je hiervoor? Om de zes maanden ontvang je dan "The Medal" met ongeveer 250 pagina's lectuur en foto's in kleur over medailles, medailleurs, historische artikels en de laatste nieuwe medaille uitgiftes. En tweejaarlijks "Médailles" met veel interessant nieuws over alles wat verteld is op het congres. Je kan tevens de website van Fidem raadplegen, zeker eens kijken! (www.fidem-medals.org)

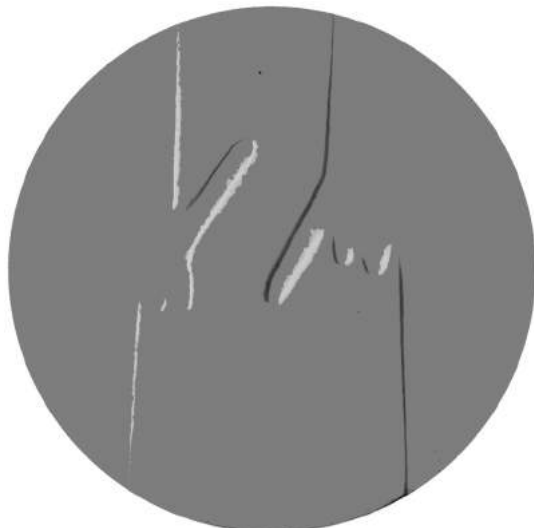

Ivory Exploitation van Kyosun Jung

Op de keerzijde staat een opgerolde slurf van de olifant met de tekst

Thousands of elephants die each year so that their tusks can be carved into religious objects. Can the slaughter be stopped?

Voor meer info over Fidem kan je contact opnemen met de afgevaardigden van Fidem, die je terugvindt achteraan op de kaft van onze Flash. De in dit artikel gekozen voorbeelden werden gekozen door Luc Vandamme & Dr. Gabriel Stautemas.

Heads or Tails van Wojciech Pietranik

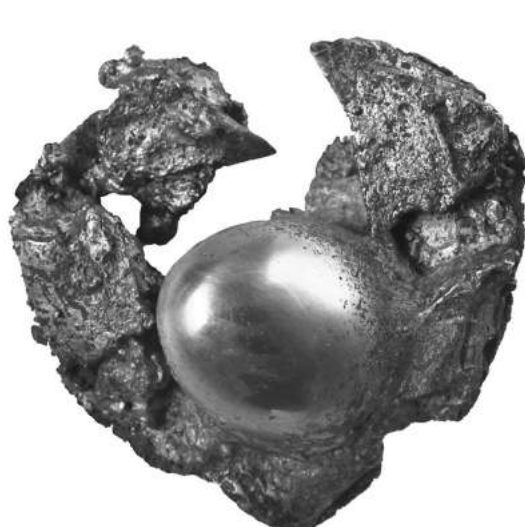
Einstein 2 van Geer Stijn

The opening van Elaine Jacques

Planet plants I van Keiko Kubota – Miura

High Expectations van Anna Heinonen
(De kip of het ei, wat was er eerst?)

At the eve of the 34th FIDEM Congress 2016 in Belgium, I would like to launch a new prize, the

Paul Huybrechts Prize "Art-Valley 51"

- To stimulate Institutions and Private Persons to do so
- To bring the new artist house "Art-Valley 51" under the attention of the Medallists
- To stimulate, promote and encourage the Medallic Art

*During the FIDEM Closing Banquet in Sofia, on September 6, 2014,
the Paul Huybrechts Prize was shared by three Artists as follows:*

- **1st Prize**, Prize for the most mature classical Medal, given to Marian Polonsky from Slovakia for his medal "*Dermatovenerology*" (p.221, nr.23 – Fidem Catalog Sofia 2014)

- **2nd Prize**, Prize for the most sophisticated Medal (or Medal-object), given to Keiko Kubota-Miura from Japan, living in the USA, for her medal "*Planet Plants III*" (p.272, nr. 27)

- **3th Prize**, Prize for encouraging an inventive young artist, given to Natasha Ratcliffe from the United Kingdom, for her medal "*Find Some Air*" (p.258, nr. 34)

Besides a small amount (€ 300, 200, 100), the artists are invited to participate in the Workshop for Medals & Small Sculptures during Summer 2015 at the Artist House "Art-Valley 51" in Rotselaar, Belgium.

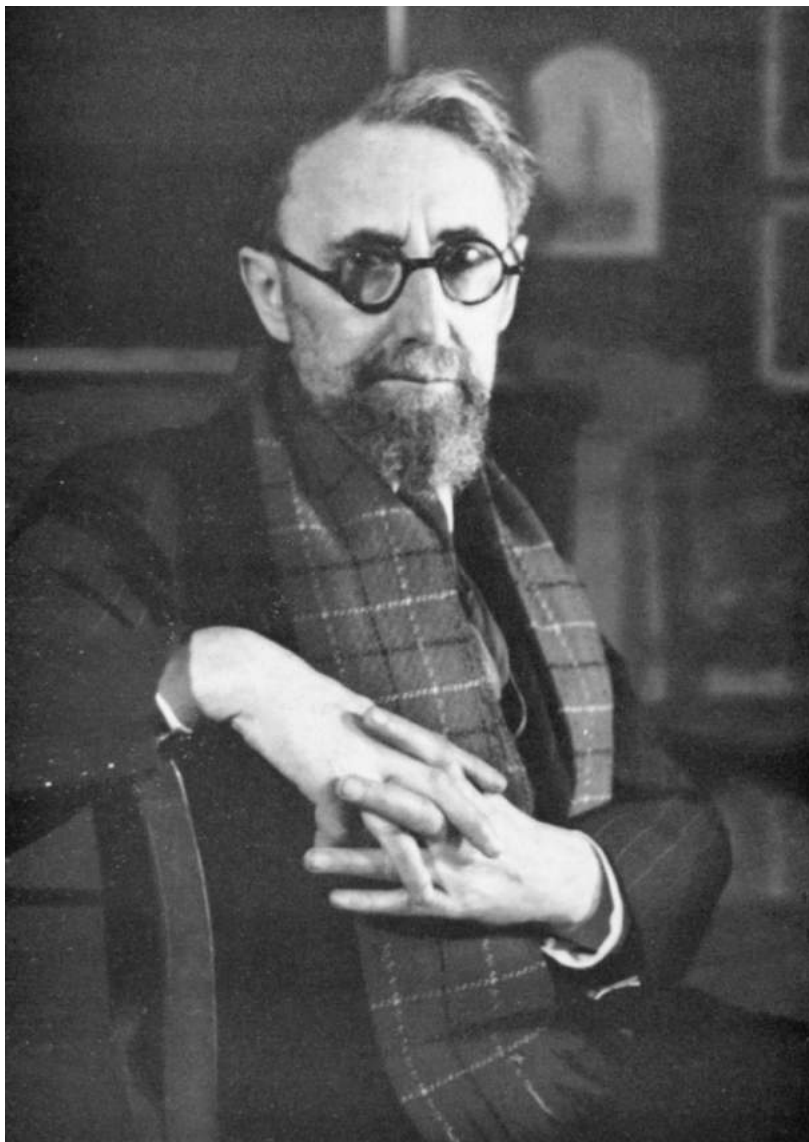

**DE KIJKER OP DRIE BRUGSE MEDAILLEURS
ALFONS DE WISPELAERE – JULES FONTEYNE
OCTAVE ROTSAERT**

Deel II

André Vincke

JULES FONTEYNE

Jules Fonteyne op de leeftijd van 67 jaar. (Foto André De Blieck)

Jules Fonteyne werd te Brugge geboren op 22 juli 1878. Hij groeide op in een familiaal artistiek milieu en als jonge student bezocht hij de plaatselijke Academie voor Schone Kunsten tot in 1897. Hij behaalde er vijf ereprijzen. De jonge Fonteyne ging verder studeren aan de Koninklijke Academie van Brussel en uiteindelijk, na een studie van drie jaar aan het Nationaal Hoger Instituut voor Schone Kunsten te Antwerpen, keerde hij naar Brugge terug met een prijs voor graveerkunst op zak.

Gedurende de vier oorlogsjaren van W.O.1 verbleef Jules samen met zijn moeder en zussen in Engeland en in 1919 vestigde hij zich in het ouderlijk huis in de Boeveriestraat te Brugge. In 1921 werd hij benoemd tot leraar aan de Academie voor Schone Kunsten van zijn geboortestad en in 1927 benoemde de Brugse gemeenteraad hem tot directeur van de instelling.

Op 11 augustus 1964 overleed Jules Fonteyne te Brugge. Bescheiden en bijna onbekend had hij geleefd en bijna onopgemerkt ging hij heen. De eerlijke erkenning van de kunstenaar kwam er pas in 1973. De stad richtte een retrospectieve tentoonstelling in en in de inleiding tot de catalogus bekende de toenmalige Schepen voor Cultuur: "De tentoonstelling is een postume hulde en wellicht een eerherstel."

In de ambachtelijke kunst zijn er weinig wegen die door deze Brugse kunstenaar niet bewandeld werden. Na zijn terugkeer uit Engeland kreeg hij volop de gelegenheid om mee te werken aan de heropbouw van de vele verwoeste kerken van "bachten de kupe". Fonteyne tekende ontwerpen voor glasramen en kerkmeubilair. Daarnaast ontwierp hij ook kunstvlaggen voor het Huis English en tekende liturgische gewaden voor het kunstatelier Grossé E. A., beide te Brugge. Hij tekende ex librisen, ontwierp affiches en was ook een degelijk portrettist. Fonteyne was naast dit alles ook een gegeerd boekillustrator, die werken van Felix Timmermans, Maurits Sabbe, Karel De Wolf en niet minder dan acht boeken van Stijn Streuvels verluchtte.

Het meest zal Fonteyne als etser blijven voortleven. Als grafisch tekenaar zocht hij steeds zijn inspiratie in het leven van de arme, sjofele stadsbewoners, vooral op de vismarkt en in de volkswijken van de verpauperde stad. Daar observeerde hij met een ongelooflijke visuele kracht het spel der kinderen, de bezigheden van de kanklossters in de deuropening van hun armoedige huisjes, de koetsiers, de vuilbakraapsters en andere typische bewoners.

J. Fonteyne voor zijn etspers aan het werk. (Foto André Ryckaert)

1. SPEL VAN HET HEILIG BLOED BRUGGE 1947.

Brons Ø 70 mm. Atelier Fisch

Vz.: Diederik van den Elzas in volle wapenrusting met helm, zwaard en schild te paard, naar links.

Bovenaan: **DIEDERICH van den ELZAS**. Tussen de voorpoten van het paard staat de signatuur: **J. Fonteyne**.

Kz.: In het veld een tekst van drie regels: **SPEL van het / HEILIG BLOED / BRUGGE 1947**. Boven en in het midden: een Jeruzalemkruis en onderaan in het midden: het Brugse wapen waarin een gekroonde klimmende en getongde leeuw met kruis om de hals.

*Diederik van den Elzas. H. Bloedspel 1952.
Foto René Coopman*

Het Spel van het H. Bloed werd gedurende de maand augustus 1938 te Brugge voor de eerste maal opgevoerd. Er waren zeven uitvoeringen van dit grandioos massaspel, Vóór de volledige gevel van de middeleeuwse hallen op de markt werd een podium gebouwd waarop de passie van Christus, de terugkeer van graaf Diederik van den Elzas met de relik van het H. Bloed en de verering ervan door de Brugse bevolking door de eeuwen heen uitgebeeld werden.

Meer dan 2000 Bruggelingen verleenden hun vrijwillige medewerking aan het massaspel en de realisatie werd een internationaal succes.

De tekst was van de hand van pater Jozef Boon C.S.S.R.; de muziek en de koorleiding (800 man en een orkestbezetting van 130 man) werden toevertrouwd aan Arthur Meulemans en de regie was in handen van Anton Van de Velde.

Ook in augustus 1939 werd een reeks van vijf opvoeringen gebracht. Na de Tweede Wereldoorlog werd in aug. 1947 het Spel van het H. Bloed een derde maal - nu met een reeks van tien opvoeringen - gerealiseerd en voor deze uitgave ontwierp J. Fonteyne de herinneringsmedaille.

Na het onmenselijke leed van de Tweede Wereldoorlog waren de tien opvoeringen van het Spel van het heilig Bloed als het ware één vreugdekreet om de herovering van het leven op de dood. Meer dan 175.000 toeschouwers leefden met een enorme spontane uitbundigheid het Spel mee en gesterkt door die massale geestdrift, besloot het Brugse stadsbestuur om de vijf jaar het Spel opnieuw voor het voetlicht te brengen. Er kwamen inderdaad nog reeksen opvoeringen in 1952, 1957 en 1962. De stad stond echter voor nieuwe uitdagingen. Het steeds drukker wordend autoverkeer in de binnenstad werd een probleem. De onzekere weersomstandigheden, ook in de zomermaanden, zorgden voor veel hoofdbreken en ook de enorme inzet die van het stadspersoneel vereist werd wat de organisatie van het Spel betrof, dwong het stadsbestuur ertoe, af te zien van alle verdere plannen.

Burgemeester en Schepenen
der Stad Brugge betuigen

Mez. Elza Rosseneu

de dank van het stadsbestuur
voor de gewaardeerde mede-
werking aan de heerlijk
geslaagde opvoeringen van
het Heilig-Bloedspel van
1-2-3-5-7-10-12-14-15 en 17
Augustus 1947, en hebben
het genoeg, ten blijke van
erkentelijkheid, het herin-
neringsalbum aan te bieden.

Brugge, 1 Maart 1948.

2. DE KAMER VAN AMBACHTEN EN NERINGEN VAN WEST-VLAANDEREN 1947.

Brons Ø 70 mm. Atelier Fisch

Vz.: Een jonge kantwerkster zittend aan haar kantkussen, naar links. Langs de rand: **KAMER VAN AMBACHTEN EN NERINGEN VAN WEST-VLAANDEREN**. Onder de stoel staat de signatuur **J. Fonteyne**.

Kz.: In het veld een tekst in reliëfletters van zeven regels: **PROVINCIALE COMMISSIE / VOOR BEROEPSOPLEIDING / AANDENKEN AAN HET 1ST EXAMEN / VAN PATROON-KLEERMAKER / AFGENOMEN TE BRUGGE IN 1947 / BESLUIT VAN DE REGENT VAN / 20-8-47**⁷.

Bovenaan in het midden: het gekroonde wapen van de provincie West-Vlaanderen.

Tot in de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog reikte de Administratie van het Middenstandswezen een zgn. "Leerbrief" uit aan de beoefenaars van een beroep. Dit gebeurde door bemiddeling van een leerling secretariaat. De kandidaat doorliep een leertijd van 2 - 3 jaar bij een erkende vakman(vrouw) en legde daarna een examen af onder toezicht van het Ministerie van Middenstand.

De opleiding bleef echter gebrekkig. Er was een overbezetting in vele beroepsrichtingen; men stelde een steeds zwakkere rentabiliteit vast en er heerste vaak een oneerlijke concurrentie vanwege zwartwerkers en onbekwame. Er drong zich een sanering op en door het besluit van de Regent van 28 aug. 1947 wilde men een gezondmaking in de opleiding bekomen. De Minister van Middenstand had de opdracht een Nationaal Comité voor Beroepsopleiding op te richten met het doel de vakbekwaamheid van ambachtslieden en neringdoenden te verbeteren. Door het organiseren van een leertijd en het uitschrijven van examens wou men zodoende de patroonsbevoegdheid bepalen.

Door het Nationaal Comité werden Provinciale Commissies samengesteld en de Kamer van Ambachten en Neringen⁸ kreeg de taak toegewezen om de organisatie en de dagelijkse werking op zich te nemen. Het Besluit van de Regent regelde ook het toekennen van subsidies en de uitkeringen van wedden en vergoedingen. Op de Kamer berustte ook de taak van het organiseren van lezingen, studiedagen, bezoek aan tentoonstellingen en bibliotheken.

⁷ Het Besluit van de Regent van 28 aug. 1947 verscheen in het Staatsblad van 12 sep. 1947, blz. 8287-89.

⁸ De Kamer van Ambachten en Neringen van West-Vlaanderen werd opgericht in 1928 en hield op te bestaan op 1 juli 2003.

Gaandeweg werd toch duidelijk dat het beoogde doel niet bereikt werd. Op 24 december 1958 werd daarom "De Vestigingswet" van kracht. Die wet moest de bekroning vormen van de beroepsopleiding en er tevens toe leiden de economische ontwikkeling van de middenstand te bevorderen. Te dien einde werd er ook een hervorming van het handelsregister doorgevoerd.

Variant A

Vz.: Zoals de medaille.

Kz.: Bovenaan in het midden: het gekroonde wapen van de provincie West-Vlaanderen en in het veld een gegraveerde tekst van vier regels: **CURSUS ENGELS** / de naam van de geslaagde deelnemer / zijn woonplaats / **1966-1967**

De cursus was een initiatief van de Kamer van Ambachten en Neringen van West-Vlaanderen en liep over drie jaren.

Variant B

Vz.: Zoals de medaille.

Kz.: Het gekroonde wapen van de provincie West-Vlaanderen. Het veld is vrij voor personalia.

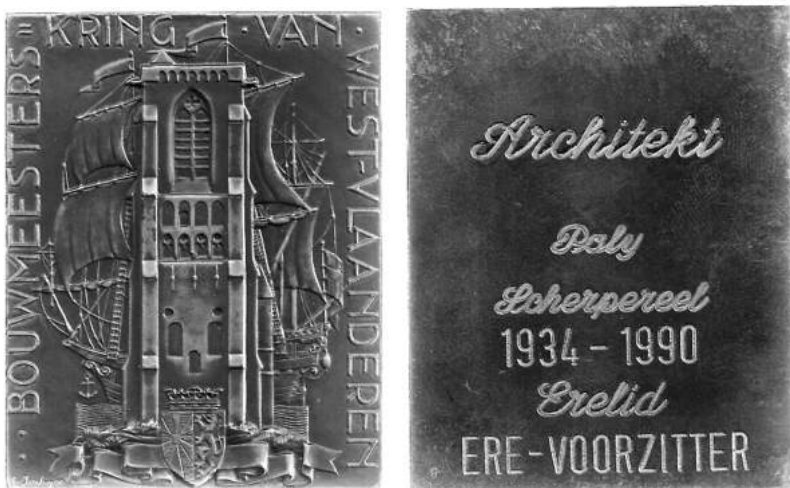
Kopersmid bij lichter, ets door J. Fonteyne.
24 x 20 cm

Vrouw kijkt naar kantwerkster, door J. Fonteyne.
Tekening 23,5 cm x 18,5 cm.

3. DE BOUWMEESTERSKRING VAN WEST-VLAANDEREN 1952.

Brons. 67 x 49 mm. Op de onderrand ingeslagen: **Fisch-Fonson**.
Er bestaat een enig bronzen exemplaar in privébezit: 47,5 cm x 37,5 cm.

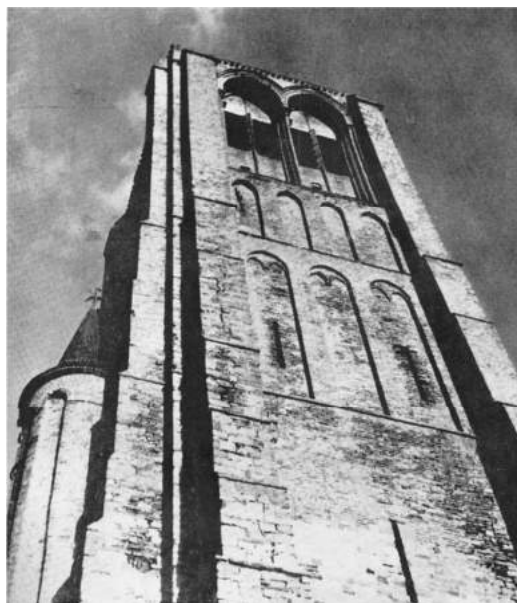
Vz.: Een stompe middeleeuwse toren tegen een karveel met bolle zeilen. Langs de rand van links naar rechts: • **BOUWMEESTERS** / = **KRING** • **VAN** • / **WEST-VLAANDEREN**. Onderaan tegen de voet van de toren staat het wapen van de provincie. In de hoek onderaan links de signatuur: **J. Fonteyne**

Kz.: Een gegraveerde tekst van zes regels: **Architekt / Poly / Scherpereel / 1934 - 1990 / Erelid / ERE-VOORZITTER**.

Zeker heeft de graveur zijn ontwerp bedoeld als een hymne aan West-Vlaanderen, de provincie met de stompe middeleeuwse torens van Damme, Oostkerke, Lissewege en de stoere westtoren van de Brugse Sint-Salvatoriekathedraal; ook de provincie met haar gunstige ligging aan de Noordzee en het Zwin: de toegangspoort tot Damme, waarlangs de karvelen de rijkdom en de welvaart naar de Hanzestad Brugge brachten.

De Bouwmeesterskring van West-Vlaanderen werd te Brugge gesticht op 10 januari 1910. De vereniging werd wettelijk erkend in 1933 en op 7 oktober 1959 werd ze de "Koninklijke Bouwmeesterskring van West-Vlaanderen". Haar huidig provinciaal secretariaat is gevestigd in de Willem Pantinlaan 6 te Tielt.

In 1952 nam de vereniging het initiatief om bij het atelier J. Fonson te Brussel een plakiet te laten slaan

De kerktoeren te Damme, van het westen gezien

en die aan haar verdienstelijke ledenarchitecten aan te bieden. In 1982 werd een enige keer ook een verguld bronzen exemplaar aangeboden aan architect Jan Carpentier (1924-1984). In 1990 werd een laatste keer een exemplaar uitgereikt aan architect Poly Scherpereel, erelid en erevoorzitter van de vereniging.

4. HET ERETEKEN VAN DE HEILIGE DONATIANUS 1954.

Verguld en verzilverd metaal. Atelier Fisch en Cie.

Vz.: Een Grieks kruis met armen van 35 mm lengte tegen een cirkelvormige achtergrond van 30 mm diameter. Tegen het kruis staat het wapenschild van het bisdom Brugge: een getongde klimmende leeuw naar links met een kromstaf tussen de poten. Boven het schild staat een wiel waarop acht brandende kaarsen.

Kz.: Een tekst van vier regels in reliëfletters: **DIOECESIS / BRUGENSIS / BENE / MERENTI**⁹. (Vrij vertaald luidt de tekst: *het bisdom Brugge aan de verdienstelijke gelovige*.) Het ereteken is bevestigd aan een rood lint 37 mm breed. Het heeft links en rechts telkens drie witte strepen.

Kort na zijn aantreden als bisschop van het bisdom Brugge in 1952 besliste Mgr. J. De Smedt een ereteken toe te kennen “...aan deze gelovigen welke niet alleen hun gewone plichten met zorg hebben vervuld, maar bovendien met een uitzonderlijke toewijding hun medemensen in hun opgang naar het vaderhuis hebben ter zijde gestaan.”¹⁰

De H. Donatianus († circa 389) was aan het einde van de vierde eeuw aartsbisschop van Reims en er bestaat enige reden om aan te nemen dat zijn relieken door Boudewijn I, graaf van Vlaanderen rond 830 via Torhout naar Brugge gebracht werden. Ze werden bewaard in de burchtkapel van de graaf op de burg te Brugge. Sint Donatianus is de patroonheilige van het bisdom en ook van de stad Brugge.

Wat het wiel met de brandende kaarsen betreft werd de volgende legende verspreid: de jonge Donatianus was nog een heiden en toen hij, samen met zijn dienaar, over de brug van de Marne liep werd hij door deze laatste in het water geduwd en verdronk. Er was droefheid en getier alom en toen daar toevallig paus Dionysius voorbij kwam, bad hij tot God en liet een wiel waarop vijf brandende kaarsen stonden, op het water drijven. Het wiel bleef staan boven het lichaam van de jonge drenkeling. Donatianus lag reeds drie dagen op de bodem van de rivier maar hij werd levend bovengehaald en door de paus ter plaatse gedoopt. Bibl.: “Sint-Donaas en de voormalige Kathedraal”, 2 dln. Uitg. Het jong Kristen Onthaal voor Toerisme. 1978.

⁹ Dioecesis is een laat-latijnse variant van Diocesis. De uitspraak is [eu] zoals in oecumene en oedeem

¹⁰ Fragment genomen uit het diploma dat samen met het ereteken overhandigd werd.

Jan Van Eyck "Madonna met Kanunnik Joris Van der Paele (1436)" Brugge, Groeningemuseum. (detail)
De Heilige Donatianus staat rechts van de Madonna. Hij draagt de kruisstaf als aartsbisschop van Reims en op zijn rechterhand toont hij het wiel met de vijf brandende kaarsen.

Gedurende de ambtsperiode van Mgr. Em. J. De Smedt kon, samen met het ereteken, een diploma met Nederlandse of Franse tekst overhandigd worden. De huidige bisschop, Mgr. R. Van Gheluwe, verving deze beide teksten door een Nederlandse tekst, maar hij is ook verschillend voor het verzilverde en voor het vergulde ereteken. Ook het formaat is verschillend: het verzilverde ereteken is vergezeld van een diploma 21 x 29,7 cm en de vergulde uitgave meet 29,7 x 21 cm (de lengte staat voor de breedte). Hier drukken wij de diplomatekst af die hoort bij "het zilveren ereteken van Donatianus".

Proefslag ereteken H. Donatianus

Onderaan in het midden: **EPREUVE D'ARTISTE** / Links : atelierteken van FISCH / Rechts: **FISCH**
(Familiearchief)

Het is echter niet misplaatst dat de Geestelijke Overheid, die de Oppermeester in de Rooms Katholieke Kerk vertegenwoordigt, reeds in dit leven een bijzondere blijk van erkentelijkheid wil schenken aan deze gelovigen welke niet alleen hun gewone plichten met zorg hebben vervuld, maar bovendien met een uitzonderlijke toewijding hun medemensen in hun opgang naar het Vaderhuis hebben ter zijde gestaan.

Dit overwegende en voortgaande op de stem van Ons geweten en het oordeel van Onze Raadgevers, hebben Wij beslist en besloten U als een blijk van Onze hoge waardering te verlenen

HET ZILVEREN KRUIS van de H. DONATIANUS

Blijve dan dit kerkelijk Ereteken een onderpand van Gods zegen en een aansporing om te volharden in nederige dienstvaardigheid tegenover al degenen die door het Heilig Doopsel bij het volk van God werden ingelijfd.

Gegeven in Ons Bisschoppelijk Paleis, onder Onze zegel en Onze handtekening alsmede de tegenhandtekening van Onze Secretaris.

Brugge, 10 januari 1964

+ Em. J. A. Smedt

Josephus de Smedt
con. Jan.

ÆMILIUS JOSEPHUS DE SMEDT
DOOR DE BARMHARTIGHEID VAN GOD EN DE
GENADE VAN DE HEILIGE APOSTOLISCHE STOEL
BISSCHOP VAN BRUGGE

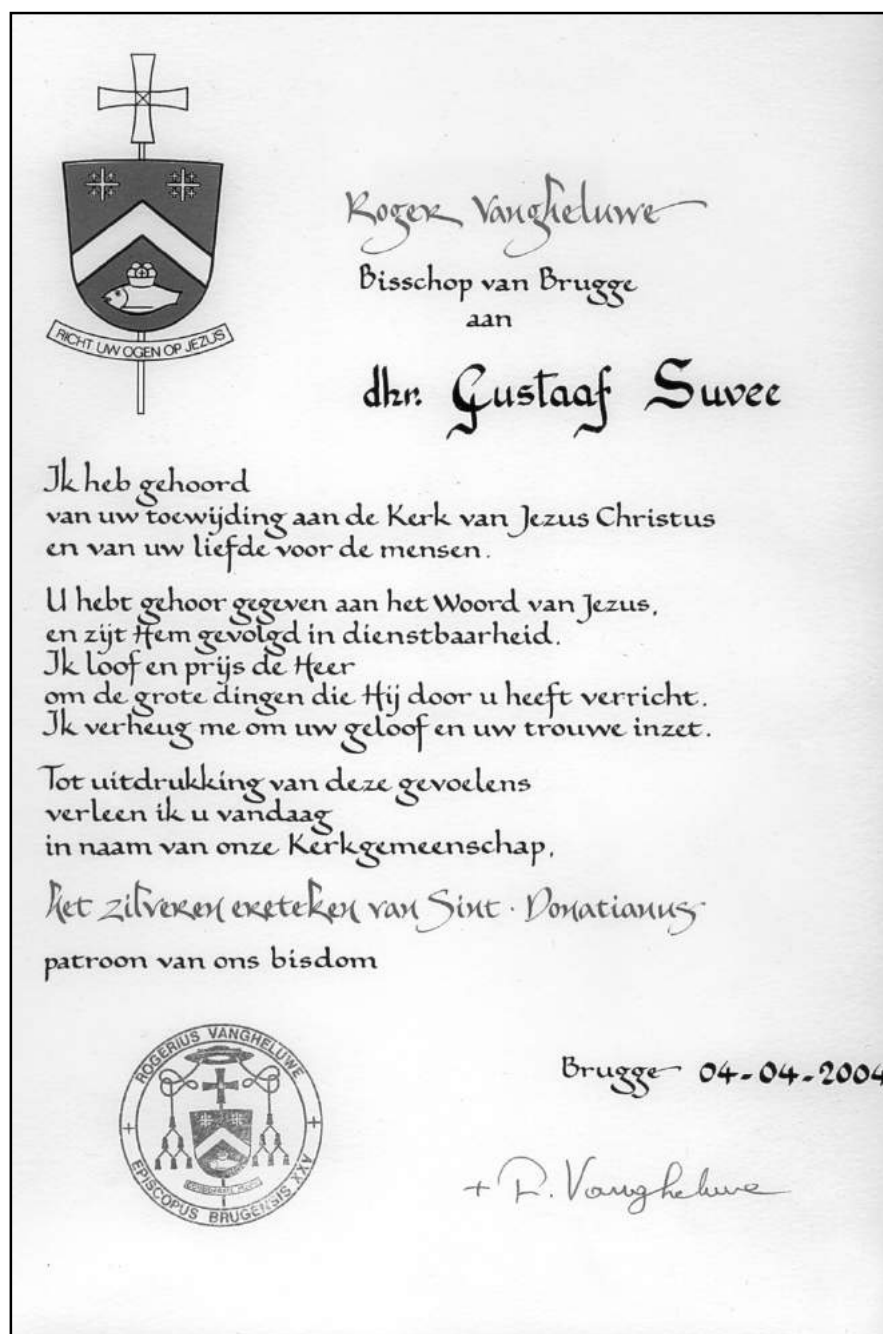
Van de Heer Jozef Smedt

De Almachtige God gewaardigt zich de verdiensten van de gelovigen die Hem op aarde edelmoedig gediend hebben, met de onbeschrijflijke vreugde van de hemel te belonen. Zijn aanwezigheid is de ware bekroning van het christelijk leven.

Nederlandstalig dubbelgevouwen diploma bij
"Het zilveren Kruis van de H. Donatianus"; 43 x 30 cm

Zie "De eervolle Onderscheidingen der Belgische Bisdommen", uitg. MEDEC, 2006.

**UNE MÉDAILLE ANGLAISE POUR LA GUERRE DE SUCCESSION D'ESPAGNE
DONT LA PRISE DE HUY EN 1702.**

Didier Jacquemin

J'ai eu le plaisir de l'acquérir dernièrement par l'intermédiaire d'un membre du cercle, une médaille que j'ai l'honneur de vous décrire.

Cette médaille est mentionnée dans l'ouvrage d'Arsène Buchet : « *Les deux premières campagnes des John Churchill duc de Marlborough.... Les sièges de Liège, Bonn et Huy (1702) et de Limbourg (1703)* ; Arsène Buchet, édité par Leens à Verviers en 1972. » (livre appartenant à la bibliothèque du CNL).

Avers : Anne d'Angleterre (Anne STUART) (1702 - 1714)

ANNA.D.G.MAG :BR :FRA ET HIB.REGINA

Revers: SINE CLADE VICTOR (une victoire sans massacre)

CAPTIS .BONNA.HVO. LIMBURGO.

(Prises de Bonn, HUY et Limbourg) / (John Churchill, duc de Marlborough)

1703

Graveur : John Croker

Métal : AG / Poids : 37 g / Agrandissement : 1,5

Elle est aussi mentionnée dans : « *Histoire de Jean Churchill duc de MARLBOROUGH, prince du Saint Empire Romain et de Mindelheim, Capitaine général des troupes anglaises sous la reine Anne, Grand Maître de l'Artillerie, Commandant en Chef de l'armée des alliés, etc, etc...* ». Ouvrage paru à Paris en 1806 à l'Imprimerie Impériale.

Il y est écrit :

« *Hauts et Puissants Seigneurs,*

Je vous félicite de la prise de la ville et du château de Limbourg, dont la garnison s'est rendue prisonnière de guerre, d'après la capitulation que j'ai l'honneur de vous envoyer. Je resterai ici deux ou trois jours afin de pourvoir à la sûreté de la place, je retournerai ensuite à la grande armée, où j'attendrai vos ordres. Vous connaissez mon profond respect et mon attachement sans bornes ; »

Signé : le duc de Marlborough.

Ce succès n'étoit pas assez glorieux pour mériter seul les honneurs d'une médaille : on en frappa une, où l'on rappela la prise de Bonn et celle de Huy.

Sur la face est le buste de la reine avec ses titres ordinaires. Sur le revers, on voit le duc à cheval, ayant à ses pieds une nymphe portant une couronne murale, et représentant au vainqueur trois clefs dans un bassin : on y lit l'inscription suivante : SINE CLADE VICTOR et dans l'exergue : CAPTIS BONNA HUO LIMBURGO. «

Cette médaille a donc été frappée dans le cadre de la guerre de succession d'Espagne (1702-1713) : petit rappel historique ;

Le 13 mai 1702, une Grande Alliance européenne déclare la guerre à la France et à l'Espagne. C'est le début de la guerre de la Succession d'Espagne qui trouve son origine deux ans plus tôt, dans la désignation du duc d'Anjou, petit-fils du roi de France, comme nouveau roi d'Espagne sous le nom de Philippe V. Cette entrée de la puissante dynastie des Bourbons en Espagne est d'abord acceptée par les autres puissances européennes.

Mais Louis XIV prend plaisir à multiplier les provocations. Malgré une clause du testament de l'ancien roi d'Espagne, il conserve au duc d'Anjou ses droits au trône de France au cas où la branche aînée viendrait à s'éteindre. Il soutient aussi les prétentions de l'ancien roi d'Angleterre Jacques II Stuart. Enfin, il fait occuper les Pays-Bas espagnols (l'actuelle Belgique) par ses troupes. L'irruption de la flotte française dans le domaine colonial espagnol achève de convaincre l'Angleterre et les Provinces-Unies de la nécessité de contrecarrer les ambitions françaises. Le roi d'Angleterre, Guillaume III de Nassau-Orange, également stathouder (gouverneur) des Provinces-Unies (les Pays-Bas actuels), suscite à La Haye une Grande Alliance contre Louis XIV. La coalition réunit l'Angleterre, les Provinces-Unies, la Prusse et l'Autriche. Plus tard s'y associeront le Danemark puis le Portugal et la Savoie. Au total plus de 250.000 hommes et 300 vaisseaux. Pour lui faire face, la France, qui reste de loin le plus puissant pays d'Europe, conserve le soutien de l'Espagne, bien sûr, ainsi que des souverains de Bavière et de Cologne. Au total 200.000 hommes et une centaine de vaisseaux. (HERODOTE.net)

Une partie importante de ces événements se sont déroulés sur notre territoire, les anciens Pays-Bas espagnols et la Principauté de Liège.

HET MOOIESTE ARTIKEL

Het zou mooi zijn om 'Overdenking bij de Jaarmedaille 2013 van PVDM' van Arnold Nieuwendam te bekronen als beste artikel uit 2014. Het is een vrij kort artikel, maar de inhoud ervan wijkt sterk af van wat gewoonlijk in de Flash wordt gepubliceerd. Veel artikelen gaan over de historische achtergrond van bepaalde medailles (de historische gebeurtenissen waar de medailles naar verwijzen). Arnold doet in zijn artikel iets geheel anders: hij analyseert nauwkeurig wat er op de Jaargift van Pazzi De Peuter valt waar te nemen, en daarbij komt hij tot inzichten die de meeste leden van PVDM gemakkelijk ontgaan zullen zijn. Arnold argumenteert, dat de mannen die het wiel willen laten draaien hier in de werkelijkheid niet toe in staat zijn op basis van de wetten van de mechanica. Ook de kunstenares heeft zich dit waarschijnlijk niet gerealiseerd. Eigenlijk is het artikel van Arnold een pleidooi voor het goed kijken naar afbeeldingen op kunstwerken. Vaak denken we, dat we in één oogopslag wel hebben gezien wat een afbeelding inhoudt, maar bij verder nadenken blijkt er soms (ook) iets heel anders aan de hand te zijn. Indien het artikel van Arnold wordt bekroond, dan is dit een pleidooi voor het aandachtig beschouwen en analyseren van de afzonderlijke werkstukken van medaillekunstenaars.

Hartelijke groeten,
Karel Soudijn

NUMISMATICA KORTENBOS

Luc Vandamme

J. Babelon, een befaamd numismaat, schreef: *Numismatiek is de geschiedkundige wetenschap gebaseerd op geld, dat een sociaal, economisch en politiek verschijnsel is*. Of ruimer gezien kunnen we zeggen dat numismatiek de wetenschap is die zich bezig houdt met het bestuderen en omschrijven van munten, medailles en biljetten.

En een niet te onderschatten onderdeel van de medailles zijn ongetwijfeld de religieuze medailles. Een uitermate boeiend onderwerp en goedkoop om te verzamelen. Ook in onze directe omgeving vinden we meestal hiervan sporen terug.

Nemen we nu als voorbeeld eens Kortenbos...

Kortenbos is nu een gehucht van Sint-Truiden, dat ligt langs de oude steenweg Sint-Truiden-Hasselt. Het is bekend om zijn prachtige gerestaureerde basiliek en waarvan de kerkfabriek noch afhankelijk is van Sint-Truiden noch van Hasselt, maar van buurgemeente Alken.

Kortenbos is niet altijd zo'n rustig dorpje geweest. Gedurende lange tijd waren zijn bossen een toevluchtsoord voor rovers en schurken. Een van de beboste heuvels die zich aan de rand van het dorp bevond, werd vooral berucht in de streek om zijn vele misdaden die zich daar afspeelden. De boeren gaven ze de naam *Moordsteeg of rue de la Tuerie*.

In die tijd vond één van de bewoners van het klooster van Sint-Truiden, een klein beeldje in gebakken klei van de Heilige Maagd. Deze haastte zich het beeldje mee te nemen naar zijn cel, waar hij haar lang bewaarde. In 1636 gaf hij het beeldje aan een godsvruchtige dame *Elise Van Outerens* geheten. Deze dame was de weduwe van *Chrétien Reynders*, burgemeester van de stad Sint-Truiden. Zij bezat een bos genaamd *Capuinjenbosch* gelegen tegenover die beruchte heuvel waarvan eerder sprake. Daar hing zij het beeldje aan een oude eik met de bedoeling het te laten aanbidden door de voorbijgangers. Gedurende een gans jaar werd het beeldje genegeerd. Korte tijd later echter, kwamen zieken genezing afsmeeken aan de Maagd. Genezing die zij altijd verkregen! Het waren vooral de inwoners van Kozen die het beeldje kwamen aanroepen.

Pater Vanhoven en eerste geschiedschrijver¹¹, leed aan hevige koorts, aanriep het beeldje en kwamen genezen terug. Maar nog verscheidene mirakels konden opgetekend worden in die tijd nl. in 1637.

Het beeldje dat onderhevig was aan alle weer en wind, werd door de bewoners beschermd met een hutje met strodak. Op 2 juni 1639 werd er voor de eerste keer de mis opgedragen.

Abt Ambroise, kloosteroverste van de abdij van Averbode, kwam met de idee er een kerk te bouwen, op de plaats waar de inwoners er hun kleine kapelhut hadden gebouwd. De bisschop verklaarde zich akkoord op 12 augustus 1641, datum waarop de eerste steen werd gelegd. Op 1 mei 1648 kwam de vervanger van de bisschop van Luik, Paul Stravius, de nieuwe kerk inwijden, nu basiliek, die nog steeds in haar volle glorie prijkt in Kortenbos.

¹¹ Als pastoor van Kozen was hij ooggetuige van de gebeurtenissen en hij omschreef het beeldje als volgt: *een cleyn beldecken van luttel weerde ende verworpen van gedaente, met coleuren afgheset, omtrent een palme groot, draeghende het kindeken op den rechten arm*.

Waarvan we volgende medaille terugvinden¹²:

Vz. SALUS (links boven) / INFIRMORUM (rechts boven)
HASSELT P.F. MILIS (onderaan langs de rand)
De Heilige Maagd met het kindje Jezus op de arm.

Kz. CORTENBOSCH (onderaan langs de rand)
De basiliek van Kortenbos in zij aanzicht.

1848, 29 x 21 mm, ovaal, messing, zilver¹³, hangertje.

Graveur: Constantin Jéhotte

Opdrachtgever: P.F. Milis (drukker van de hertog van Brabant)

Deze medaille werd verkocht in Kortenbos gedurende de jubileumviering, die ingesteld werd door paus Pius IX, die begon op 1 mei 1848 en vijftien dagen duurde.

Volgens Bamps¹⁴ is de oudste medaille echter geslagen in de 17e eeuw. Hij steunde zich hiervoor op de verzameling van de Witte. Hij beschreef ze als volgt:

Vz. S.M.DE (links langs de rand) / CORTBOS (rechts langs de rand)
Het beeld van de Heilige Maria met het kindje Jezus op de rechterarm geplaatst op een boom.

Kz. S NORB (linksboven)
De buste van de heilige Norbertus naar links met een aartsbisschoppelijk kruis en links van hem een monstrans¹⁵.

¹² J.L. Guioth, *Histoire numismatique de la Belgique*, Tome I, Hasselt, 1851, n° CLX, pl.39, p.232 / 234.

¹³ Maurice Goyens, *Geschiedenis van Kortenbosch*, Hasselt, 1948, p. 150/151, vermeldt messing en zilver.

¹⁴ Dr. C. Bamps, *Cortenbosch, Recueil de notes historiques concernant cette localité. Extrait de l'ancien Pays de Loos*, 2e jaar, p. 35 en 41.

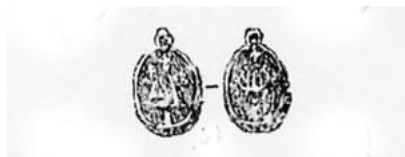
¹⁵ Monstrans: gouden of zilveren versierd vaatwerk met ronde opening, waarin de hostie zichtbaar ter verering en aanbidding wordt uitgesteld (Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse Taal).

30 × 30 mm, achtlobbig, zilver.

20 × 24 mm, achtlobbig, zilver, hangertje¹⁶. Opgemerkt dient te worden dat dit kleiner exemplaar op de keerzijde de tekst draagt: NORBERT

Bamps bezat ook nog een andere kleine zilveren medaille:

Vz. C – B (= Cortenbosch)
De Heilige Maagd

Kz. S • I

Een monstrans met de initialen van Sint Jan, patroon van de abdij van Averbode.

Maurice Goyens spreekt in zijn *Geschiedenis van Kortenbosch* nog over de volgende medailles:

1. Een langwerpige medaille in zilver of geel koper met op de voorzijde de Heilige Maagd en de tekst: SALUS INFIRMORUM (zie bovenstaand type Jéhotte) en op de keerzijde de Kerk en de tekst CORTENBOSCH
2. Een eivormige medaille idem aan het type Jéhotte maar met op de keerzijde de huidige kerk en eronder de letter M
3. Met op de voorzijde de tekst: O.L.V. VAN CORTENBOSCH, BID VOOR ONS M.P. en de Heilige Maagd (getekend: R. Beval) en op de keerzijde het Heilig Hart van Jezus. Deze medaille zou bestaan in 3 verschillende formaten.
4. Een reeks van drie Franstalige medailles, vervaardigd in Saulnier (F). Met op de voorzijde de tekst SALUT DES INFIRMES, PRIEZ POUR NOUS en een boom en pelgrims afgebeeld. En op de keerzijde de tekst SANCTUAIRE DE CORTENBOSCH met de afbeelding van de kerk. Type 1: langwerpig ovaal in zilver, type 2: rond, type 3: rijker versierd met ingebekte boorden.

Mocht iemand deze in zijn collectie hebben, dan graag een seintje.

Op <http://medailles-religieuses.blog4ever.com> vinden we nog een vermelding van Kortenbos, volgens mij wel erg twijfelachtig!

¹⁶ Marcel Hoc, *Médailles de N.D. de Cortenbosch*, in de Revue belge de numismatique et de sigillographie, 1951, Tome quatre-vingt-dix-huitième, Bruxelles, *Mélanges, Notes et Documents*, p. 120/121.

Vz. D.C. (?) De Heilige Maagd in vooraanzicht (Notre Dame de Cortenbosch, Belgique?)

Kz. Kruisiging met de Heilige Maagd en de Heilige Johannes (vermoedelijk toch de Heilige Magdalena?) aan de voet van het kruis.

17 × 13 mm, hanger, materiaalsoort niet vermeld!

Bij mijn opzoekingen in de jaren tachtig bij de firma Mauquoy vond ik nog de volgende stempel, hiervan is een afslag afgebeeld. De doormeter bedraagt 25 mm en een handtekening was niet meer te ontcijferen. Heeft iemand deze medaille in zijn collectie en is deze van de hand van Alfons of Hubert Mauquoy? Graag een bericht met foto naar luc.vandamme@pandora.be

De afbeelding van een deel van een bedevaartsvaantje wil ik jullie zeker ook niet onthouden en dat de volgende tekst draagt:

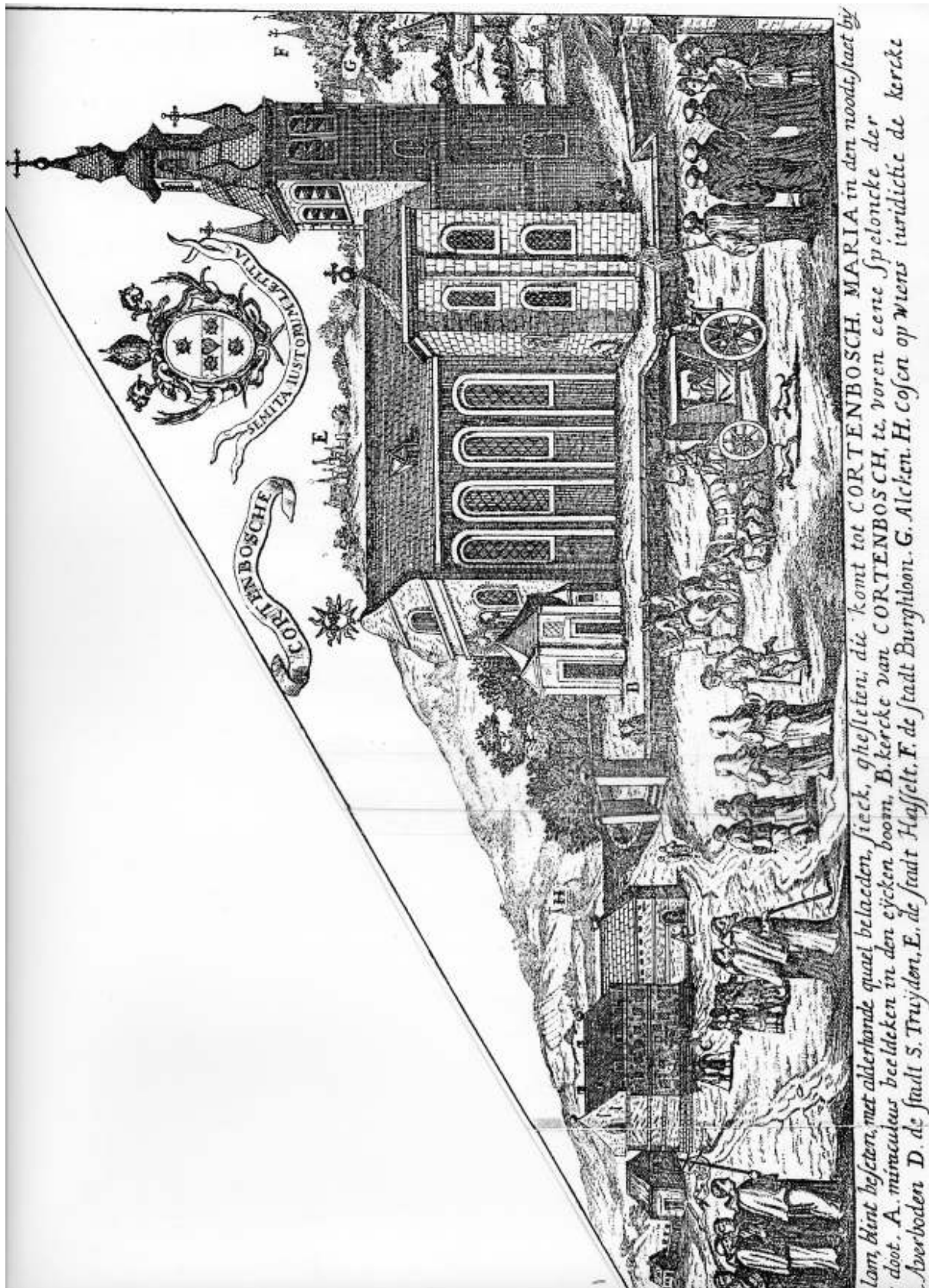
Wie stom, doof, kreupel is; ghebuijght, lam, blind beseten, met allerhande quael belaedden, sieck, ghesleten; die komt tot Cortenbosch, Maria in den noodtn staet bij die haer aenroept; doet leven die was doot. A. niraculeus beeldenken in den eijcken boom. B. Kercke van Cortenbosch, te voren eene speloncke der moordenaeren C. huijs der heeren van Averboden D. de stadt S.Truijden. E. de stadt Hasselt F. de stadt Burghloon G. Alcken H. Cosen op wiens iuridictie de kercke ghebouwt staet.

VERGEET NIET UW LIDGELD 2015 TE BETALEN

Met een Belgisch adres: 45€
Met een buitenlands adres: 50€

U KAN OOK STEUNEND LID WORDEN

Lidgeld 2015: 125€
Met elk jaar een extraatje voor uw steun

vzw PROMOTIE VAN DE MEDAILLE PROMOTION DE LA MÉDAILLE asbl

NATIONALE NUMISMATISCHE RUILBEURS
MET ALS THEMA UITSLUITEND
GRANDE BOURSE NATIONALE

**MEDAILLES & PENNINGEN
JETONS
ERETEKENS / DÉCORATIONS
JUWELEN**

EUROVOLLEY CENTER

**Beneluxlaan 22 – 1800 Vilvoorde
Tel. 02/2571616 – zalen 006 en 008**

Zaterdag/Samedi 26 september 2015

**Van 14.00u tot 18u – de 14.00h à 18.00h
Von 14.00uhr bis 18.00 uhr – 14.00 a.m. till 18.00 p.m.**

**Alle info bij André Poels – De Panestraat 84 – 3550 Heusden-Zolder - 011/537057
andrepoels@telenet.be**

GEZOCHT

Welke medaille heeft deze medailles gemaakt ?

1. Rond, zilver, 8cm
 - Vz: Buste van een Grieks soldaat, vooraanzicht, met zijn hoofd gedraaid naar zijn rechterzijde. Links op twee regels van beneden naar boven: ΘΗΝΕΛΛΑ ΚΑΛΛΙΝΙΚΗ (Spreek uit: Tènella Kallinike)
 - Kz: (Ingestempeld)
 - Ofwel: (Op vier regels) MEDAILLE / DER / OLYMPISCHE ARBEIDSVERDIENSTE / VERLEEND AAN /
 - Ofwel: (Op vier regels) MEDAILLE / DER / OLYMPISCHE ARBEIDSVERDIENSTE / OPGEDRAGEN AAN DE NAGEDACHTENIS VAN /
2. Rond, brons, 6,4 cm
 - Vz: Zie 1.
 - Kz: -Langs de rand (rondom): TWEEDE NATIONALE ARBEIDSTENTOONSTELLING
In 't midden (op acht regels): DEN XXI JULI / MDCCCXXXV / HEEFT Z. MAJESTEIT / LEOPOLD III / KONING D. BELGEN / DE OLYMPISCHE KRONEN / VAN DEN ARBEID / INGEHULDIGD

Het Oud-Griekse woord τήνελλα is een woord dat is uitgevonden door Archilochos van Paros, Fragment 119 (Archilochos van Paros leefde in de 1ste. helft van de 7de. eeuw v.C.) om het geluid na te bootsen van de snaar van een gitaar. Hij begon een triomf-hymne gericht aan Herakles met τήνελλα, ὦκαλλίνικε, χαῖρε. Als gevolg daarvan werden de woorden τήνελλα καλλίνικε gebruikt om overwinnaars in de sportwedstrijden te begroeten (cfr. bij ons: "Hoera !").

(Καλλίνικος betekent "glorierijke overwinnaar"; καλλίνικε is de vocatief van dat woord, de naamval die gebruikt wordt voor de aanspreking).

Willy Rouquart, Herdenkingswijk 23, 9820 Merelbeke – willy.rouquart@pandora.be – 09/2300291

DE KEERZIJDE VAN PIETER

Karel Soudijn

In recente nummers van *Flash* stonden foto's van penningen (medailles) met kinderkopjes uit de collectie van Rob Knol. In deel 3 van deze reeks zien we onder meer een bronzen gietpenning afgebeeld van een jongetje dat naar links kijkt. Op de keerzijde staat zijn naam: PIETER. Hieraan is als informatie toegevoegd: 'Verwerking van de voornaam en de eerste letter van de familienaam.' Informatie over de kunstenaar ontbreekt.

Wie goed naar de foto van deze penning kijkt, kan echter meer ontdekken. Op de keerzijde is namelijk niet alleen de voornaam van het jongetje leesbaar, maar ook zijn complete familienaam! De jongen heet: PIETER PUT. De P en de T zijn lang uitgerekt geschreven en ze moeten twee maal worden gelezen. De middelste letter van zijn achternaam, de letter U, is goed zichtbaar aangebracht onder de tweede letter uit de voornaam. Anders gezegd: onder die voornaam staat niet zomaar een ornamenteel boogje. Het betreft een letter uit het alfabet.

De penning van Pieter is ontworpen door zijn moeder, Christina Nijland. Zij was indertijd gehuwd met de beeldhouwer en medailleur Wilfried Put. Het kunstwerk is voor het eerst in 1974 afgebeeld in het Nederlandse tijdschrift *De Geuzenpenning*, en wel bij een artikel dat werd geschreven door Hans de Koning.

Christina Nijland is in 1937 geboren in Enschede. Zij volgde een opleiding aan de kunstacademie in die plaats, totdat zij met haar ouders naar Canada emigreerde. Daar vervolgde zij haar studie. Na terugkeer in Nederland studeerde zij in Amsterdam onder meer bij Piet Esser (1914-2004), de grote leermeester van tal van Nederlandse penningkunstenaars. Toen Hans de Koning zijn artikel schreef, woonde Christina Nijland in Tilburg.

In het aangehaalde artikel geeft De Koning niet duidelijk het jaar van ontstaan van de penning aan. Hij vermeldt in 1974 slechts, dat het portret van Pieter van recente datum is. Enkele jaren later publiceerde De Koning in *De Beeldenaar* een catalogus van alle penningen die Christina Nijland tot 1978 ontwierp. In deze catalogus krijgt de portretpenning van Pieter Put het nummer 13, en wordt het jaar van ontstaan op 1970 gesteld. Hoe oud was die jongen toen? Dit is min of meer af te leiden uit een vroeger werk, want in 1969 maakte Christina Nijland een portretpenning van haar zoon op de leeftijd van anderhalf jaar. Dus daar moeten we nu ongeveer een jaar bij optellen.

In zijn publicatie uit 1974 wijst Hans de Koning op enkele kenmerken van de penning van Pieter. Op de voorzijde, aldus De Koning, 'zet de vloeiende randlijn vanaf de hals zich via de rand van de haarkap als het ware voort op de keerzijde als versiering, overgaande in de letters P en T van de naam'. De voorzijde en de keerzijde moeten we dus niet zien als twee gedeeltes die los van elkaar staan. Grafisch gezien zijn beide kanten op een subtiele manier met elkaar verbonden. Het gaat dus kennelijk niet alleen om een portret en om een naam, maar óók om een lijnenspel dat pas goed tot zijn recht komt door de penning in de hand te nemen en telkens weer om te keren.

Literatuur

A.J. de Koning, Bronzen portretpenningen van Christina Nijland. *De Geuzenpenning*, juli 1974, jrg. 24, nr. 3, p. 45-49.

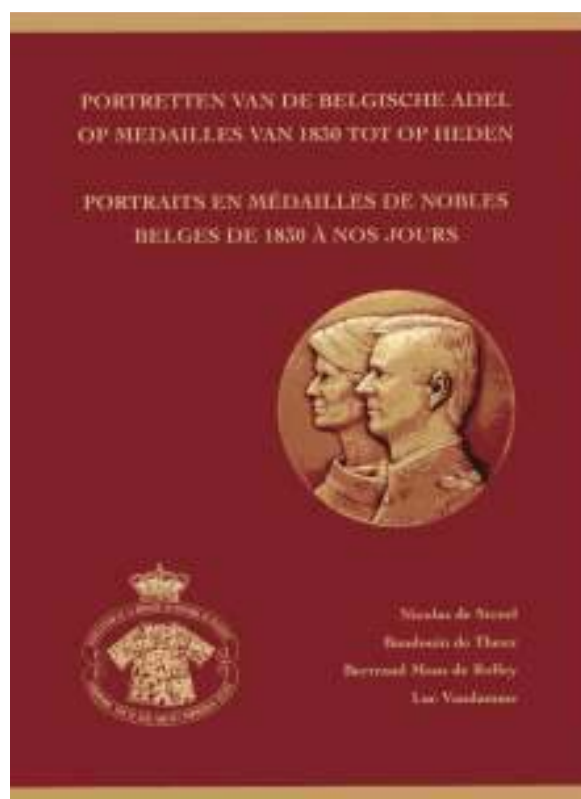
A.J. de Koning, Christina Nijland ontwierp Linnaeus-penning voor de Vereniging voor Penningkunst. *De Beeldenaar*, maart/april 1980, jrg. 4, nr. 2, p. 51-54.

BELANGRIJK / IMPORTANT

Vanaf heden is dit uitzonderlijk tweetalig boek (Ned/Fr) beschikbaar:

Depuis aujourd'hui ce livre bilingue (Fr/Ned) et exceptionnel est disponible :

Portretten van de Belgische adel op medailles sinds 1830 tot op heden

Portraits en médailles de nobles belges depuis 1830 à nos jours

Dit uitgebreid werk (296 pagina's en met een gewicht van meer dan 1 kilo), dat tot stand kwam in samenwerking met de *Vereniging van de Adel in het Koninkrijk België* vzw, laat ons de Belgische geschiedenis beleven via geadelde personen, die allen van grote betekenis waren voor ons land.

Ce travail étendu (296 pages et avec un poids de plus d'un kilo), en collaboration avec *l'Association de la Noblesse du Royaume de Belgique a.s.b.l.*, laisse nous vivre notre histoire belge par les personnes nobles qui étaient tous de grande importance pour la Belgique.

Alle medailles (meer dan 200) zijn afgebeeld in zwart/wit. De voorintekenprijs bedraagt 49€ te verhogen met de kosten van port & verpakking in België van 5€ (buitenland 11€). Slechts een zeer kleine oplage is beschikbaar voor de verzamelaars.

Tous les médailles (plus de 200) sont représentées en noir et blanc. Le prix de souscription s'élève à 49€ à augmenter avec les frais de port et d'emballage en Belgique de 5€ (étranger 11€). Il n'y a qu'une petite tirage disponible pour les collectionneurs.

Meer dan 75 medailleurs komen aan bod en meer als 200 edellieden worden geportretteerd! Plus de 75 médailleurs ont fait le portrait de plus de 200 personnes nobles!

Storting op rekening / Versement sur le compte IBAN BE30 7512 0356 1311 van de / du vzw Limburgse Commissie voor Numismatiek - (BIC AXABBE22) - Zevenboomkensstraat 17 - 3570 Alken - GSM 0478265202 - luc_Vandamme@outlook.com

Formaat boek 210 x 297 mm, papier maco 135g, genaaide katernen en kapitaalbandjes.

HET ALCHEMISTEN MEDAILLON VAN LEOPOLD I (1677)

PAUL OOSTERVINK

Het aan het Maria-Theresien-Platz gelegen Kunsthistorisch Museum van Wenen huisvest op de tweede verdieping haar muntkabinet. In het uit 1891 stammend imposante gebouw wordt de door de eeuwen heen verzamelde Habsburgse penning- en muntverzameling gepresenteerd, waaronder veel meesterwerken. Tot één van deze meesterwerken behoort zonder twijfel het Alchemisten Medaillon van Leopold I uit 1677.¹ Dit Habsburgse kroonjuweel van het Weense muntkabinet mocht Wenen tot nu toe slechts tweemaal verlaten: 1996 werd het in China getoond en in 2010 in Berlijn. Het is misschien het indrukwekkendste en kostbaarste bewijs van menselijk verlangen naar goud, want hoeveel goud ook aan de aarde onttrokken wordt, is zoals Vergilius met de woorden 'auri sacra fames' (vervloekte honger naar goud) al schreef, dit verlangen niet te stillen.²

Schaal 1:2

Op de voorzijde van het medaillon staat een uitvoerige Latijnse tekst:

sacratissimo / potentissimo et invictissimo / romanorum imperatori / leopoldo i / arcanorum naturæ scrutat(ori) curiosmo / genvinvm hoc veræ ac perfectæ / metamorphoseos metallicæ / specimen / proexigvo anniversarij diei nominalis / mnemosvno / cum omnigenæ prosperitatis voto, / humilima veneratione offert et dicat, / ioannes wenceslavs de reinbvrq / nvmi maiestatiqve eius / devotissimvs / anno christi mdclxxvii die festo / S.leopoldi / cognomine piolim marchonis avstriæ / nunc avtem patroni avgvstissimæ / domvs avstriacæ / benignissimi.

Deze opdracht aan de keizer valt vrij te vertalen als:

Aan de heilige, machtigste en onoverwinnelijke Roomse keizer Leopold I, toegewijd onderzoeker van de geheimen van de natuur, deze ware en volmaakte uiting van metaalverandering, als kleine herinnering aan het jaarfeest, met de wens van elke gelukwens van een onderdanige dienaar van zijne verhevenheid, hoogheid en majesteit, de geheel onderdanige Johannes Wenzel van Reinburg in het jaar Christus 1677, op de feestdag van de heilige Leopold, de bijnaam van de voormalige vrome markies van Oostenrijk, nu echter de genadige patroon van het allerhoogste Oostenrijkse huis.

Schaal 1:2

De keerzijde toont in het centrum het gestaffelde borstbeeld van keizer Leopold I en keizerin Eleonore Magdalena Theresa van Pfalz-Neuberg (zijn derde echtgenote) naar rechts met daar omheen de legende *leopoldvs i imp[erator] rom[anorum] eleonore magdalena t[h]eres[a] impera[trix] r.* Om dit centrale medaillon staan in drie concentrische ringen kloksgewijs veertig geordende portretten. De reeks begint in de buitenste ring bovenin (op 12 uur) met de portretten 1 tot 20, vervolgt met de middelste ring met de portretten 21-32 en sluit af met de binnenste ring met de portretten 33-40.

Detail medaillon

Het gegoten, ovale medaillon is vervaardigd uit een goud-zilver-koper-legering, weegt 7200 gram en meet 374 bij 301 mm. Tussen de portretten 2 en 3 en tussen 19 en 20 zijn twee gaten geboord. Aan weerszijde van portret 1 zijn in de rand twee inkepingen geknipt (Muntkabinet Wenen, inv.-27bß).

Dit stuk is niet uitsluitend een van de prominentste objecten in het Weense muntkabinet, maar tegelijkertijd ook één van grootste medaillons. Het ontwerp van dit kunstwerk wordt toegeschreven aan de uit Zuid-Tirol afkomstige en in Wenen werkzame boetseerder en medailleur Johann Permann (werkzaam van 1657 tot ongeveer 1694). De betekenis Alchemisten Medaillon leidt van de omstandigheid af, dat dit aanvankelijk zilverkleurig uitziend stuk in het bijzijn van keizer Leopold I (reg. 1657- 1705) in het jaar 1677 op de feestdag van de heilige Leopold en daarmee op de naamdag van de monarch in een vloeistof gedompeld werd en – zoals de Latijnse tekst op de voorzijde vermeld – daarbij op grond van een ‘echte en vol- ledig metaalverandering tot goud werd. Op de schriftzijde (vz.) staat in 21 regels de toewijding aan de monarch de zorgvuldige onderzoeker van de geheimen van de natuur’- van de uit Bohemen afkomstige alchemist Johann Wenzel Seiler von Reinburg, een gunsteling van de keizer.

Ter gelegenheid van het huwelijk in 1676 tussen Leopold I. en Eleonore vervaardigde Johann Permann een huwelijkspenning. Het gestaffelde borstbeeld is in 1677 gebruikt voor de beeldzijde van het Alchemisten Medaillon.

De beeldzijde van het medaillon (kz) heeft betrekking op de genealogische achtergrond van de keizer. In het centrum staan de gestaffelde portretten van Leopold I (Wenen 1640 – 1705 Wenen) en zijn derde echtgenote Eleonore Magdalena Theresa van Neuberg-Palz (Düsseldorf 1655 – 1720 Wenen), daarom heen in drie concentrische ringen veertig borstbeelden van zo wel daadwerkelijke als ook verzonnen voor- vaders van de keizer, beginnend met de Frankenkoning Pharamund (nr.1) tot aan zijn vader Ferdinand III nr. 40 (reg. 1637-1657).

Huwelijk Leopold I en Eleonore 1676

Genealogie en alchemie spelen bij dit stuk een voortreffelijke rol. Dit vertegenwoordigt het toenmalige standpunt van de alchemie, dat men ook gedurende de regeerperiode van Leopold I aan het Habsburgse hof onderstreepte. Het medaillon bestaat uit een legering van goud, zilver en koper. Klaarblijkelijk berustte de schijnbare verandering uit volgende eigenschap van de metalen.³ Zilver behoudt ook bij sterke legering zijn kleur, goud echter kan door geringe bijmenging van andere metalen opmerkelijk in zijn voorkomen veranderd worden. Het medaillon had ondanks het hoge aandeel goud eerst een ronduit zilverachtig voorkomen. Toen het vervolgens in het bijzijn van de keizer in een vloeistof, misschien in salpeterzuur, gedompeld werd, loste aan het oppervlak van de legering het zilver en het koper op, zodat uiteindelijk het goud achterbleef. Daardoor leek het of het eerst zilveren object plotseling puur goud geworden was.

Van het Alchemistische Medaillon zijn er geen moderne analytische onderzoeken. Een in modern inzicht ontoreikend kwantitatieve analyse vond in 1932 plaats in het Micro-analytisch Instituut van de Technische Hogeschool te Wenen. Volgens dit onderzoek bestaat het stuk uit een goud-zilver-koper legering, dat ongeveer 43,18% zilver en 56,82% goud bevat, waarbij echter het koper-tin aandeel meegerekend werd en uit ongeveer 8% bestond (kortom: je reinste alchemie). Aan de boven- en onderzijde zijn twee driehoekige wiggen uitgeknipt, die van proeven afkomstig zijn, die mogelijk al in 1677 zijn gedaan. Pas in het jaar 1752 werd aan het medaillon door Marquard Herrgott (1694-1762) een publicatie gewijd. Deze geleerde Benedictijner uit Sankt Blasien (Zwarte Woud) was tussen 1728 en 1748 als afgezant van de Oostenrijkse staten in Wenen werkzaam. Gedurende dit verblijf hield hij zich onder andere bezig met de oude Habsburgse muntschat. De uitvoeringen en een bijgevoegde gravure in zijn grote werk *Nummotheca Principum Austria, qua est pars prima tomi II Monumentorum Augustae* (Freiburg in Breisgau 1752), is nog te vernemen, dat het medaillon in die tijd nog aan kettingen hangend in een kast van de keizerlijke verzameling bewaard werd en bezoekers ook getoond werd. Aan een zaak van verwisseling twijfelde men niet, ofschoon Herrgott al opmerkte, dat het vermoedelijk om een legering uit goud en zilver ging. Indien het medaillon opnieuw aan een onderzoek zou worden onderworpen dan zou men dit waarschijnlijk vandaag de dag doen met behulp van röntgenfluorescentiespectrometrie (xrf).

Traditie

Het gegoten alchemisten medaillon staat in de traditie van enige andere stukken. Juist tegen het einde van de zeventiende eeuw werd in Wenen het ontbreken van pronkmedailles door gegoten medailles in evenwicht gebracht, die geleidelijk als nevenwerkzaamheden voor verschillende kunstenaars zijn ontstaan.

Op grond van gebrekkige technische voorwaarden en het ontbreken van bekwame lokale stempelsnijders kon lange tijd geen traditie van pronkmedailles zich ontplooiën. Op z'n vroegst is juist Johann Permann als medailleur aan te merken. Van zijn hand zijn er naast het alchemisten medaillon nog andere werken van leden van het keizers- huis.

Aan nagenoeg alle Europese hoven geloofden alchemisten in hun laboratoria de Steen der Wijzen en daarmee de sleutel tot het goud op het spoor te kunnen komen. Soms waren het charlatans, soms echter ook door echt onderzoekersdrang gedreven. Soms eindigden zij aan de galg (zoals in 1710 in Berlijn), soms ontdekten zij, wat zij niet zochten (zoals Johann Friederich Böttger in Meissen het porselein), soms schenen zij zelfs hun doel te bereiken, zoals Johann Wenzel Seiler in 1677 in Wenen.

Enkele details medaillon

Start bovenaan, te volgen met de klok mee:

1. Pharamund (+/- 370-427) -
2. Clodius II (394-448) koning der Franken
3. Merovech (410-456) koning der Franken van Ysel
4. Childric I (410-456) koning der Franken van Ysel
5. Clovis I (466-511) koning der Franken
6. Clotarius I de Oude, koning van Soissons 511-558, koning der Franken (561)
7. Cibert (. – 587)
8. Childeric (. – 611)
9. Theodor (. – 617)
10. Sigisbertus (. – 613)
11. Sigisbertus (. – 635)
12. Orbert I (.-690) graaf van Habsburg
13. Bebo (. – 728)
14. Rothep (. – 766)
15. Herbert van Habsburg
16. Karel de Grote (768-814) koning der Franken, 768-814 keizer van het Roomse Rijk 800-814
17. Lodewijk I de Vrome (814-840) koning van Aquitanië (781-840), koning der Franken & co-keizer met Karel de Grote (813-840)
18. Arnulf van Karinthië (845-899), koning van Oost-Francië (887-899), keizer van het Roomse Rijk (896-899), koning van Lotharingen (882-895), koning van Italië (894-899), hertog van Beieren (888-897)
19. Livithar (. – 929) graaf van Habsburg
20. Hynpr (. – 931)

21. Guntram (903-949)
22. –
23. –
24. –
25. Otto II van Habsburg (- 1111)
26. Werner II (1098-1167)
27. –
28. –
29. Rudolf II (1258-1291) eerste keizer
30. Albrecht I (1255-1308)
31. Albrecht II (1298-1358) hertog van Oostenrijk
32. Leopold III (1351-1386) de gerechtigde

33. Ernst I van Habsburg (1377-1424)
34. Frederik III (1415-1493) HHR (1452-1493)
35. Maximiliaan I (1459-1519) HHR 1493-1519
36. Philips I (1498-1506) HHR 1478-1506
37. Ferdinand I (1503-1564) HHR 1556-1564
38. Karel V (1500-1558) HHR 1519-1556

39. Ferdinand II (1542-1619) HHR 1619-1637

40. Ferdinand III (1608-1657) HHR 1637-1657

ⁱ NOTEN

1. *Meisterwerke des Münzkabinetts* (Kunsthistorisches Museum, Wien) 182-185.
2. vergilius, *Aeneïs* III 56.
3. heinz winter, 'Das große "Alchemistische Medaillon" des Wiener Münzkabinetts', in: Bernd Kluge / Michael Alram, *Gold Giganten, Das große Gold in der Münze und Medaille* (Staatliche Museen zu Berlin, Berlin 2010) 64-68.

Dit artikel verscheen al eerder in DE BEELDENAAR, maart/april 2014, 38^e jaargang, nr. 2, p. 67/70.

EEN NIEUWE UITGAVE : DE MEDAILLE IN DE KIJKER N° 7

Titel	De medailles van het Jenevermuseum te Hasselt
Prijs	19,5 € + verzendkosten (2,5€ België – 6,8€ buitenland)
Uitgevoerd	Volledig in kleur
Aantal	100 genummerde exemplaren

De collectie medailles van het Jenevermuseum telt 33 exemplaren, hoofdzakelijk uitgegeven naar aanleiding van provinciale, internationale of wereldtentoonstellingen in de periode tweede helft 19de eeuw tot begin 20ste eeuw. Op internationale of wereldtentoonstellingen aan het eind van de 19de eeuw werden vaak spectaculaire of nieuwe uitvindingen gepresenteerd. Bezoekers konden er hoogstandjes uit de technologie, uit de voedingsindustrie en de kunst ontdekken. Voor bedrijven of merken waren deze tentoonstellingen het marketingmoment bij uitstek om hun producten te etaleren en prijzen te winnen met hun beste product. Dit uitte zich in de uitreiking van officiële beloningsmedailles. Soms werden deze medailles zelfs gepersonaliseerd en voorzien van de naam van het betrokken bedrijf. De beloonde bedrijven pakten graag uit met hun medailles en beelden die uitgebreid af op briefhoofden, prijslijsten, etiketten en allerhande promotiemateriaal.

IBAN BE30 7512 0356 1311 - BIC AXABBE22

Uitgave van de vzw Limburgse Commissie voor Numismatiek.

VERGEET NIET UW LIDGELD 2015 TE BETALEN

Met een Belgisch adres: 45€
Met een buitenlands adres: 50€

U KAN OOK STEUNEND LID WORDEN

Lidgeld 2015: 125€
Met elk jaar een extraatje voor uw steun